Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 152 (6. 941) 1989 йил 4 июль, сешанба Баҳоси 3 тийин

Тонгги газеталарда

⊙ **Америка Қўшма Штатларининг миллий байрами — Мустақиллик куни муносабати билан ўртоқ М. С. Горбачевнинг АҚШ Президенти Жорж Бушга йўллаган табрик телеграммасининг тексти эълон қилинган.**

СССР билан АҚШ ўртасидаги баҳамжиҳат ҳаракатни реализм, тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро манфаатдорлик асосларида давом эттириш ҳамда чуқурлаштириш мамлакатларимиз халқларининг кайфиятларига мос бўлиб тушишга ва халқаро муносабатларда янги, тинч давр сари умумий ҳаракатга кўмаклашишига ишончим комил, дейилади жумладан телеграммада.

⊙ **30 июнь куни КПСС Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгаш ҳақида батафсил ҳисобот берилган.**

⊙ **Бугун Югославиянинг миллий байрами. «Правда» газетасининг тўртинчи саҳифасидаги «Сарчашмаларга қайтиб» сарлавҳали мақола ана шу санага бағишланган.**

⊙ **«XXI аср Европасини биргаликда тайёрлайлик» — «Известия» газетасининг бешинчи саҳифасидаги ана шу мақолада Франция Президенти Франсуа Миттеран газета махсус мухбирларининг саволларига жавоб беради.**

ЖАҲОН 24 СОАТ ИЧИДА

●

СТОКГОЛЬМ. «Гринпис» халқаро экология ташкилотининг Швеция бўлими фаоллари АҚШ ҳарбий-денгиз кучларининг ядровий ракеталар билан қуролланган «Тикондерога» крейсерининг Стокгольм портига кирганлигига қарши норозилик намойиши ўтказдилар. Швеция пойтахти портида кемани кутиб олиш расмий намойиши ортиқча дабдабасиз вазминлик билан ўтди.

●

БОНН. Ганновер шаҳри яқинидаги Буюк Британия гражданлари истиқомат қиладиган Цоофиртель турар жой кварталини кучли портлаш ларзага келтирди. Полициянинг гумон қилишича, автомашиналардан бирига қўйиб кетилган портлатгич бунга сабаб бўлган. Портлаш машинанинг эгаси, Англия граждани унга ўтириб, эндигина йўлга тушмоқчи бўлганида юз берди. Автомашина эгаси ҳалок бўлди, унинг яқинидан ўтиб кетаётган икки бола жароҳатланди.

●

БРАТИСЛАВА. Совет-Чехословакия чегара пункти бўлган Вишне Немецкда божхона ва паспорт расмиятчиликларини бажариш учун кетадиган вақт анча қисқариб, хизмат кўрсатиш маданияти ошди. Совет Иттифоқи ва Чехословакия божхоналари ходимлари туристларни ва халқаро юк транспорти экипажларини биргаликда текшира бошлашди.

●

ВАШИНГТОН. «Денгизни сақлаб қолиш маркази» жамоат ташкилоти ўтказган махсус тадқиқот муаллифлари АҚШ соҳиллари яқинидаги сувнинг рўзғор чиқиндилари билан ифлосланиши хавфли даражага етганлигини таъкидламоқдалар. Мазкур ташкилотнинг 47,5 минг аъзоси ўтган йил ёзида мамлакатнинг океанга туташ бўлган 25 штати ва территориясидаги соҳил пляжларини текшириб чиқди. Улар 1000 тоннага яқин турли чиқиндиларни топиб, бу предметларнинг ҳаммасига бирма-бир таъриф беришган.

●

ВАРШАВА. Варшаваликлар ва Польша пойтахтининг меҳмонлари «Тинчлик карвони» кўча театрлари халқаро фестивалининг иштирокчилари билан самимий хайрлашдилар. Совет Иттифоқидан, Франция, Англия, Италия, Испания, Польша ва Чехословакиядан келган тўққиз театр коллективи труппалари бир ҳафта мобайнида Варшава эски шаҳарининг кўҳна кўчаларида ва майдонларида, очиқ майдончалар ва стадионларда кўп сонли томошабинларни ўзига хос санъати билан таништирдилар.

ЖАҲОН 24 СОАТ ИЧИДА

СССР Олий Советининг биринчи сессиясида

СССР Олий Советн мажлисларининг яна бир ҳафтаси тарихдан жой олди. 3 июль душанба куни эрталаб соат 10 да депутатлар яна Москвада, СССР Олий Советининг мажлислар залида палаталарнинг қўшма мажлисига йиғилдилар.

Раислик қилувчи **М. С. Горбачев** мажлисни очиқ деб эълон қилади.

Азиз ўртоқлар, деб мурожаат қилди М. С. Горбачев депутатларга. Кеча Андрей Андреевич Громико вафот этди. Унинг хотирасини ўринларингиздан туриб ҳурмат билан эсга олишингизни сўрайман.

Депутатлар ўринларидан туришади. Бир минут сукут сақланади.

Андрей Андреевич тўғрисида кўп гапиширимнинг ҳожати йўқ, деб давом этди М. С. Горбачев. Вақти келиб ҳаммаси айтилади, ҳаммангиз бу инсонни биласизлар. Унинг бутун ҳаёти тарих билан, ютуқларимиз, муаммоларимиз билан, неча ўн йиллар мобайнида бутун воқеаларнинг орасида бўлган инсон ҳиссасига нимаики тушган бўлса ўша нарсаларнинг ҳаммаси билан боғланган эди.

Сўнгра раислик қилувчи иш тартибига оид баъзи масалаларга ўтди. Олдинги ҳафтада, деди у, биз комитетлар ва комиссияларни узил-кесил тузиб, бир қанча жорий масалаларни ҳал этдик, СССР Министрлар Совети Раисининг 8 ўринбосарини, СССР ташқи ишлар министрини ва Министрлар Советининг ишлар мудирини тасдиқладик. Биз Министрлар Совети Раисининг яна 3 та ўринбосари, 34 министр ва давлат комитетларининг 13 раиси номзодларини — жами 50 кишини кўриб чиқишимиз лозим. Шундан кейин СССР Халқ контроли комитети, Олий суди, Прокуратура ҳамда Давлат арбитражи коллегияси составига номзодлар кўриб чиқилади. Бу яна 150 кишидир.

Биз аввалги составдаги Министрлар Совети янги ҳукумат тасдиқлангунга қадар ўз ваколатларини сақлаб қолади, деб белгиладик. Аммо ҳукумат тузиш жараёни қанчалик узоққа чўзилгани сари бу ҳол унинг кундалик фаолиятига шунчалик салбий таъсир қилмоқда. Бу тушунарли ва инсоний жиҳатдан равшан бўлса керак. Биз составларини тасдиқлашимиз лозим бўлган бошқа органлар ҳам худди шундай аҳволдадир.

Афтидан, биз бундан буён қандай иш тутишимиз лозимлигини ўйлаб кўриш керак. Чунки Олий Совет қонун лойиҳалари устидаги ишларни бошлаши, қонунчиликни бошлаши, бошқа муҳим масалаларни ҳал этиши даркор.

Мен сизларга фикр юритиш учун ахборот бермоқчиман, маълумки, шундай ибора мавжуд. Биз ҳукумат тузиш жараёнини ниҳоясига етказиш сари анча олға силжишимиз керак. Мен шундай ёндашув тарафдориман: муҳокама, талабчанлик сифатини пасайтириш ҳисобига эмас, балки энг муҳим, принципиал масалаларга эътиборни қаратиш ҳисобига олға силжиш лозим. Шу боисдан мен сизлардан ўз саволларингизни бир жойга тўплаб, энг муҳимларини синчиклаб танлаб олишларингизни ва олға силжишларингизни яна бир бор илтимос қилмоқчиман.

Эҳтимол, биз лоақал ҳукумат тузишни шу ҳафта ичида ниҳоясига етказиш тўғрисида аҳдлашиб олармиз.

Номзодларни муҳокама қилмаслик тўғрисида гап бораётгани йўқ, албатта, аммо буни ишчанлик билан ўтказиш, конкрет масалаларни ойдинлаштириш, ҳар бир номзод тўғрисидаги суҳбатни умумий мунозарага айлантириб юбормаслик керак.

Давлат органлари тасдиқлангунга қадар Олий Советнинг шошилинч топшириқлари бўлмаган комитетлар ва комиссиялар мажлисларни ўтказмаслиги тўғрисида ҳам аҳдлашиб олиш мумкин бўлур эди. Бу эса ўз кучимиз ва диққат-эътиборимизни ҳукумат ва бошқа органларни тузишдек масъулиятли жараёнга батамом қаратиш имконини берган бўлур эди. Иккинчи томондан бу нарса Олий Совет составига кирмаган СССР халқ депутатларининг жойларда бўлиб, сайловчилар билан учрашишларига имконият яратган бўлур эди.

Яна бир нарса.

Ўтган мажлисда биз палаталарнинг раисларига ҳамда қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитетига овоз бериш тартиби ҳақидаги ҳамда Олий Совет ва унинг палаталари мажлисларининг қонуний ҳуқуққа эгалик шартлари тўғрисидаги масалани ўйлаб кўришни топширган эдик.

Шу масала хусусида Иттифоқ Советининг **Раиси Е. М. Примаков**га сўз берилади.

СССР Олий Совети тегишли қарор қабул қилади.

П. И. Мостовой СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госснаби раиси лавозимига тавсия этилади.

Депутатларнинг саволларига жавоб қайтара туриб **П. И. Мостовой** шуни таъкидладики, мамлакат экономикасини соғломлаштириш, унинг суръати, самарадорлигини кучайтириш учун халқ хўжалигини материал-техника билан таъминлашни сифат жиҳатидан янгича ташкил этишга, яъни улгуржи савдога ўтиш муҳим аҳамиятга эгадир. 1992 йилда мана шу йўлга батамом ўтиш мўлжалланмоқда. Улгуржи савдо — таъминот учун карточкаларни бекор қилиш эмас, бир қанча муаммоларга эга бўлган системадир.

Ана шу муаммоларни ҳал этишнинг биринчи босқичи — шу беш йилликнинг охиригача балансланган маҳсулот турларини марказлаштирилган тарзда тақсимлаш қисқартирилади. Иккинчи босқич — ўн учинчи беш йиллик бўлиб, у чинакам товар-пул муносабатларини қарор топтириш ҳамда ишлаб чиқариш воситаларининг ягона умумиттифоқ социалистик бозорини шакллантириш даври бўлиб қолиши керак.

Аммо, деб таъкидлади ҳукумат аъзолигига номзод, маҳсулотнинг асосий қисми Госснаб бошқармаси воситачилари орқали реализация қилинади. Бу эса савдони яхши техникавий негизда олиб бориш, халқ хўжалигининг ғоят муҳим эҳтиёжларини ва иқтисодий жиҳатдан ҳимояланмаган истеъмолчиларни таъминлаш учун ресурсларни жамлаш имконини беради.

Ҳукумат аъзолигига номзод депутатларнинг саволларига жавоб бера туриб, коммерция ахбороти банки бўлган умумдавлат автоматлаштирилган ахборот системаси вужудга келтирилаётганлигини маълум қилди. СССР Госснабини қайта қуриш, уни иқтисодий негизга ўтказиш, давлат ва хўжалик бошқаруви вазифаларини аниқ белгилаш жараёни давом эттирилади, марказий аппарат ҳисобига хўжалик ҳисобидаги 25 та савдо-воситачилик бирлашмалари тузилади. Уларнинг территориал бошқармалар, министрликлар, идоралар, республикалар, ўлкалар, областлар билан муносабатлари шартнома асосида бўлади.

П. И. Мостовой номзодини муҳокама қилишда депутатлардан **Г. М. Ермолаев, В. П. Ларионов, В. Г. Кучеренко, А. А. Собчак, А. К. Милосердний** иштирок этдилар.

СССР Олий Совети П. И. Мостовойни СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госснабининг раиси этиб тайинлайди.

Д. Т. Язовни СССР мудофаа министри лавозимига тайинлаш тўғрисида таклиф киритилади.

Минбарда — **Д. Т. Язов.** Қуролли Кучлар қурилишини, совет ҳарбий доктринаси ва халқаро алоқаларни СССР Мудофаа министрлиги эмас, балки мамлакатнинг олий сиёсий раҳбарияти белгилайди, деб уқтирди у. Биз эса ана шу қарорларни қуролли кучлардан фойдаланишнинг оператив, сафарбар қилиш планлари ҳамда бошқа планларни тузиш йўли билан амалга ошириш форма ва методларини ишлаб чиқамиз.

СССР Қуролли Кучларининг қўмондонлиги, деб таъкидлади номзод, партиянинг халқаро кескинликни, ҳарбий қарама-қаршиликни юмшатишга қаратилган йўлини маъқулламоқда. Қуролли Кучларнинг ҳозирги қисқартирилиши янгича фикрлашнинг ифодаси бўлиб, у мамлакатнинг мудофаа қобилиятига зиён етказмайди. Шу билан бирга қисқартирилаётган ҳарбий кадрларни ишга жойлаштиришга ва социал масалаларни ҳал этишга алоҳида эътибор бериш керак. Қуроллар қаторидан олинаётган жанговар техникадан халқ хўжалиги эҳтиёжлари учун иложи борича кўпроқ самара билан фойдаланиш лозим.

Д. Т. Язов армия турмушининг баъзи конкрет масалаларига тўхталди, жумладан Қуролли Кучларда демократиялаш жараёнлари ҳақида, уставга хилоф муносабатларга қарши кураш тўғрисида сўзлаб берди. У йигитлар муддатли ҳарбий хизматни чақирилган жойларда ўташи тўғрисидаги таклифларни, шунингдек ёлланма армияни тузиш принципини танқид қилди, жангчиларнинг маиший турмушини яхшилаш билан фаол шуғулланишга азму қарор берганлигини таъкидлади.

Номзод депутатларнинг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтарди.

(ТАСС).

Етакчи намунаси

Тўқимачилик корхоналари ҳақида гап кетганда бу ерда йигирувчи, тўқувчи, эшувчи, тандаловчи, мастер ёрдамчилари сингари ўнлаб касб эгалари меҳнат қилишини кўпчилик билмаса керак. Қутбихон Саматованинг касби калаваловчилик. У Тошкент тўқимачилик комбинатининг 3-филиалида меҳнат қилади. Ёш ишчи уч йилдан буён калавалаш цехи илғорлари сафидан ўрин олиб келмоқда. Ҳозир у энг илғор бригадалардан бирига раҳбарлик қилади. Ишлаб чиқариш топшириқларини 110—120 процент адо этаётган бригада етакчиси маҳсулотнинг аъло сифатини таъминлаб, ҳамкасбларига намуна бўлмоқда.

СУРАТДА: Қ. Саматова.

Т. Каримов сурати.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Тиллар тўғрисидаги қонун лойиҳасини муҳокама қиламиз

Тил билан дил бир бўлсин

Буюк шоиримиз Алишер Навоий «Маҳбуб ул қулуб» асарининг 36-танбеҳида тил ҳақида тўхталиб, жумладан шундай ёзадилар: «Тилга ихтиёрсиз — элга эътиборсиз. Бахт бағишловчи тоза руҳ манбаи ҳам тил; ёмонликлар келтирувчи наҳс юлдузининг чиқар жойи ҳам тил. Тил ширин ва ёқимли бўлса яхши; тил билан дил бир бўлса яна яхши». Бу теран мазмунли фикрларни изоҳлашга ҳожат йўқ. Тил билан дил бирлиги нуқтаи назаридан «Ўзбекистон ССРнинг Тиллар тўғрисидаги қонуни» лойиҳасини ўқиб чиқиб, баъзи мулоҳазаларимни баён қилмоқчиман.

Лойиҳанинг 1-боб, 1-моддасида Ўзбекистон ССРнинг давлат тили ўзбек тили эканлиги айтилади. Шундан сўнг мана бундай ёзилган: «Ўзбек тилининг расмий давлат тили статусига эга бўлиши Ўзбекистон ССРда яшайдиган бошқа миллат гражданларининг ўз она тилини ва миллатлараро муомала тили сифатида рус тилини қўллашдан иборат конституцион ҳуқуқларини камситмайди». Гап ўзбек тилининг ҳуқуқий мақоми ҳақида бораётган экан, нега рус тили бошқа тиллардан ажратиб, алоҳида таъкидлаб ўтилади? Менимча бу ортиқча. Қолаверса, шундан кейинги 3-модда «Рус тили — миллатлараро муомала воситаси» деб номланган. Лойиҳанинг айнан шу моддасида рус тилининг қўлланиш доираси тўғри белгилаб берилган.

Айрим моддалар хусусида тўхталайлик. IV боб «Муассасалар, корхоналар ва ташкилотлар ишида қўлланадиган тил» деб номланган. Шу бобдаги 12-модда ҳам айнан шундай аталади. Унинг биринчи бандида жумладан шундай иборани ўқиймиз. «...муомала ва ахборот тилини тобе ходим танлайди». Бундай қоида жуда мавҳум бўлиб, чалкашликларни келтириб чиқариши табиий.

Бунинг ўрнига: «...**Муомала ва ахборот тили Ўзбекистон ССРнинг давлат тилидир**» дейилса мақсадга мувофиқ бўлади. Шу модданинг кейинги банди эса мана бундай: «Раҳбар муомала ва ахборот тили сифатида ўзбек тилини ёки рус тилини қўллаши мумкин». Аввало, «мумкин» сўзи бу ерда ўринсиз. Ўзбекистонда маҳаллий миллат вакилларига қулайлик яратиш мақсадида 12-модданинг мазкур бандини мана бундай таҳрирда бериш лозим: **«Раҳбар муомала ва ахборот тили сифатида Ўзбекистон ССР давлат тилини билиши шарт»**. Бу моддага қўшимча қилиб яна қуйидаги қоидани ҳам киритиш зарур: **«Раҳбар давлат тилини билмаслик баҳонасида шикоят ва аризаларни кўриб чиқишдан бош тортиши тақиқланади»**. (Лозим бўлса жазо чораларини, масалан, фалон сўм миқдорида жарима тўлайди деб қонунлаштириш керак).

13-модда. Ҳужжатлар тили. Унинг биринчи бандида: «Ўзбекистон ССРдаги муассаса, корхона ва ташкилотларда ҳужжатлар ўзбек тилида ёзилади», дейилган. Бу бандни **«Ўзбекистон ССРдаги муассаса, корхона ва ташкилотларда ҳужжатлар давлат тилида ёзилади, зарур бўлган чоғларда рус тилига таржима қилинади»**, деб ўзгартириш мақсадга мувофиқ бўлади.

«Халқ таълими, фан ва маданият соҳасида қўлланадиган тил» номли VI бобдаги 24-моддасининг биринчи бандини мана бундай деб ўзгартириш керак: **«Ўзбекистон ССРда араб алифбосига асосланган эски ўзбек ёзувига ўтиш босқичма-босқич амалга оширилади»**. (Босқичлар муддати кўрсатилиши керак. Жумладан, қачондан бошлаб ўрта мактаб бошланғич синфлари программасига эски ўзбек ёзуви киритилиши, дарсликлар тайёрлаш муддатлари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари қачондан бу ёзувга ўтиши ва ҳоказо муддатлар аниқ кўрсатилиши, шу ёзувда нашр этиладиган газета ё журналлар ҳақида ҳам тўхталиб ўтилиши керак).

XI боб. Якунловчи қоидалар. Шу бобдаги 38-моддага аниқлик киритиш лозим. Яъни қонун қачондан кучга кириши аниқ-равшан айтилиши керак. 39-модда. «Қонунни қўллаш» деб номланган. Бу ерда қонунни босқичма-босқич амалга ошириш ҳақида сўз боради-ю, лекин босқичларнинг муддатлари ҳақида лом-мим дейилмайди. Бу моддага «қонунни жорий қилиш фалон муддатдан фалон муддатгача давом этади. Фалон муддатдан бошлаб қонун тўла кучга киради», деб ёзиш мақсадга мувофиқ бўлади. Бу босқичларни ишлаб чиқиш Ўзбекистон ССР Министрлар Советига топширилиши ҳақида ҳам худди шундай дейиш мумкин. Бу ерда ҳам мазкур ишларни бажариш муддатлари, унинг мутасаддилари аниқ-равшан кўрсатилиши зарурдир.

Умуман, тил тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида сўз юритадиган бўлсак, бу кўринишда у ҳали халқ дилидаги орзу-истак ифодаси бўлолмайди. Комиссия аъзолари бундай қонун яратиш йўлида бошқа республикаларда йиғилган тажрибалардан, жумладан, Болтиқбўйи республикаларининг худди шундай қонунларини ҳам жиддий ўрганиб, иш тутсалар айни муддао бўлар эди.

Баҳром АҲМЕДОВ,

СССР Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

Интернационал тарбияга — катта эътибор

3 июль куни Тошкентда Ўзбекистон ССР Хотин-қизлар кенгаши президиумининг мажлиси бўлди. Хотин-қизлар кенгашларининг интернационал тарбияни кучайтириш борасидаги вазифалари муҳокама қилинди. Мазкур жамоат ташкилоти президиумининг раиси, Ўзсовпроф раиси Ҳ. А. Алимова доклад қилди.

Сўзга чиққан кишилар Фарғона водийсида содир бўлган фожиали воқеаларга принципиал баҳо беришди, бебошларнинг хатти-ҳаракатларини қаттиқ қоралашди. Улар ёшларни байналминал руҳда тарбиялаш ишидаги тажрибани баҳам кўрдилар.

Хотин-қизлар кенгашларининг кўп болали оилаларга, ўсмирлар клубларига бераётган аниқ-равшан ёрдамлари тўғрисида гапирдилар.

Республика хотин-қизларига қарата қабул қилинган мурожаатномада миллатлараро адоватларнинг пайини қирқиш юзасидан аниқ бир мақсадга йўналтирилган иш олиб боришга чақирилади.

Президиум Тошкент областидаги студент ва ишчилар ётоқхоналарининг иши тўғрисидаги масалаларни ҳам муҳокама қилди. Республикада учинчи «Тинчлик тўлқини»ни ўтказиш тўғрисидаги ахборот тингланди. Бу тадбир Хотин-қизлар халқаро демократик федерацияси ва Совет Хотин-қизлар комитетининг қарорига биноан 3 августдан 9 августгача ва 24 октябрдан 30 октябргача бўлиб ўтади.

Мажлисда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. Ш. Беккулбекова сўзга чиқди.

(ЎзТАГ).

Англия: «Космонавт қидиряпмиз»

Буюк Британия олимлари 1991 йилнинг март—июль ойларида «Мир» станциясига қилинадиган Совет—Англия космик экспедицияси лойиҳасини антик дунё худоси Юнона («Жюно») номи билан аташга қарор қилдилар. 29 июнь куни Москвада СССР Главкосмоси, «Лицензинторг» ташқи савдо бирлашмаси ва Англиянинг махсус ташкил этилган «Антигуера лимитед» компанияси ўртасида парвоз тўғрисидаги битим имзоланди.

Маълумки, Юнона худоси бахтли никоҳ рамзидир. Англия томони ҳам, Совет томони ҳам совет космик техникаси билан Англия бизнесининг иттифоқи худди шундай бахтли бўлишига ишонадилар.

Бўлажак саккиз кунлик парвознинг ўзига хос хусусияти шундаки, гарчи ҳар икки давлат ҳукуматлари лойиҳани қўллаб-қувватлаётган бўлсаларда, Буюк Британиянинг хусусий фирмалари ва эҳтимол бошқа мамлакатлар ҳам маблағ билан таъминлашади.

— Буюк Британия учун бу тарихий воқеа бўлади, — деди СССР Ташқи ишлар министрлиги матбуот марказида битим имзоланганидан сўнг Буюк Британия савдо ва саноат министри Лорд Янг. — Икки томон ана шу шартнома устида икки йилга яқин ишлаганликлари менга маълум. Битим туфайли мамлакатимиз гражданини космосда кўрамиз. «Жюно» парвози Англия экономикаси учун ҳам, мамлакатимиз бизнеси намояндалари учун ҳам муҳим воқеа бўлади.

— Менга ҳозир энг кўп бериладиган саволни — Космосга ким учади? — деган саволни беришса керак, — деди Англия космонавтларини танлаб олиш раҳбари, ҳарбий-ҳаво кучлари вице-маршали П. Ховард. — Ҳозирча бу саволга қандай жавоб беришни билмайман. Биз газеталар ва илмий-техникавий журналларда: «Космонавт қидиряпмиз. Иш тажрибаси талаб этилмайди» деган эълон берамиз. Бундан ташқари бевосита алоқа телефонларининг номерларини босиб чиқарамиз. Бу телефонларга барча хоҳлаган кишилар сим қоқишлари мумкин. Натижада 300 кишидан иборат дастлабки группани тўплаймиз. 21 ёшдан 40 ёшгача бўлган, соғлиғи жуда яхши эркаклар ва хотин-қизлар потенциал номзод бўлишлари мумкин. Уларнинг фан ва техника соҳасида дипломлари бўлиши керак. Тил билиш қобилияти асосий шартлардан ҳисобланади. Охир-оқибатда иккита даъвогарни танлаб оламиз, улар Звездний шаҳарчасида тайёргарликдан ўтадилар.

— Кейин уларнинг бири «Мир» станциясига учиб боради ва программани бажариш билан шуғулланади. Иккинчи космонавт эса худди ўша экспериментларни ерда амалга оширади — вазнсизлик ҳамда ернинг тортиш кучи шароитларида олинган натижаларни таққослаш қизиқ бўлади, — деб тушунтирди Англия томонидан лойиҳа илмий раҳбари профессор Х. Вульфф. — Бу парвоз Англия фани олдида жуда катта истиқболлар очади.

Матбуот конференциясида сўзга чиққан Совет мутахассислари мамлакатларимиз ўртасида мустаҳкамланиб бораётган алоқалар жадал суръатларда ривожланади ва биргаликдаги космик экспедиция бунга ёрдам беради, деб умид билдирдилар.

— Биз бу парвоз М. С. Горбачев Буюк Британияга ташриф буюрганидан сўнг мамлакатларимиз ўртасида айниқса муваффақиятли ривожланаётган ҳамкорликни денгиз, қуруқлик, атмосферадан космосга ҳам олиб чиқишига ишонамиз, — деб таъкидлади СССР Главкосмоси бошлиғи А. Дунаев. — Экспедиция тарих ва фаннинг мулки бўлиб қолишига ишонамиз.

А. ФИЛЛИПОВ,
ТАСС мухбири.
Москва.

Уй-жой—2000

ШАҲАРДА КОМПЛЕКС ҚУРИШ МУАММОЛАРИ

КЎПИНЧА шундай манзарага дуч келамиз. Туппа-тузук йўл ёки йўлаклар эртасига бузиб, ўнқир-чўнқир қилиб ташланади. Бундай аҳволга ўрганиб кетганмиз. «Ҳа, энди бирон қурилиш бўлаётгандирда» деб қўя қоламиз. Ҳолбуки давлатнинг қанчадан-қанча маблағи бекорга исроф бўлаяпти. Шу қурилишни олдинроқ планлаштириш наҳотки мумкин эмас?

Чилонзор районидаги «Алгоритм» массивида бунинг гувоҳи бўлдик. Йўлнинг ўнг томонида 280-мактаб биноси, чап томонида эса болалар боғчаси қад кўтарган. Ўртада канал бўйидаги йўлак эса тозаланмаган, ҳар хил қурилиш материаллари чиқиндилари билан тўлиб кетган эди. Маълум бўлишича, бир неча бор объектларга ўтиладиган ана шу ягона йўлни тозалаб тартибга солиш ҳақида эслатилганлигига қарамай узоқ вақтгача бунга эътиборсиз қаралди. Бу ерда 159-қурилиш трестининг 61-қурилиш бошқармаси коллективи иш олиб борди.

11 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилишга мўлжалланган «Алгоритм—2» массивида кўплаб 4 ва 9 қаватли турар жой бинолари, иккита болалар боғчаси, сартарошхона, савдо маркази, ихтисослашган мактаб, ер ости гаражлари ва бошқа объектлар қуриш белгиланган. Энди шундай савол туғилади: оддий бир йўлак ёки объектга олиб борадиган йўлда тартиб ўрнатилмаганидан кейин массивда кенг миқёсдаги қурилиш ишларида қандай қилиб мустаҳкам тартиб ўрнатиш мумкин? Гап бевосита шаҳардаги янги массивларни комплекс қуришга бориб тақалаётир. Фақат бу ердагина эмас, «Чилонзор—30», «Чилонзор—1», «Сергели—7», «Сергели—8», «Сергели—8а» массивларидаги қурилишларнинг бориши билан танишган киши беихтиёр бир муаммога дуч келади. У ҳам бўлса ҳали қурилиш майдонларининг тайёр эмаслиги, йўлларнинг чала-чулпа аҳволда эканлигидир. Хўш, нега шундай бўлмоқда?

Одатда, объектларда қурувчиларга иш фронти яратиб бериш учун бир-икки йил олдиндан ана шу майдонларни тайёрлаш, канализация ва бошқа зарур воситаларни ўрнатиш керак. Негаки канализация, водопровод тармоқларини, хуллас қурувчилар тили билан айтганда инженер-техник блокни барпо этмасдан, объектларга қурилиш материаллари ва бошқа техника воситаларини элтиш учун йўл бунёд этмасдан туриб қурилишни бошлаб юбориш ҳам аҳоли учун, ҳам қурувчилар учун кўпгина қийинчиликларни келтириб чиқармоқда.

Хўш, буни ким назорат қилади, тартибга солади? Ўз-ўзидан лойиҳачилар, шаҳар архитектура-планлаштириш Бош бошқармаси назорат ўрнатиши керак дейишади. Қурувчилар ўртасида бўлсангиз, «Авторлик назорати ролини ошириш керак. Лойиҳани бердингми — бўлди, эмас-да» деган ҳақли таъналарни ҳам эшитиш мумкин. Шу ўринда Белоруссия пойтахти Минск шаҳри қурувчиларининг тажрибасини эслатиб ўтишга тўғри келади. Бу ерда биринчи навбатда бунёд этиладиган объект ёки массивга йўл қуриб битказилади. Иккинчи навбатда эса махсус автостанция бунёд этилади. Ана шундан сўнггина массивда қурилиш ишлари бошлаб юборилади. Бошқача қилиб айтганда, уларда биздаги сингари идоравий тарқоқлик йўқ. Ҳамма кучларни бир жойга жамламасдан, биргаликда куч-ғайрат сарфламасдан туриб кўзланган мақсадга эришиш қийин. Айтайлик, биргина шаҳар капитал қурилиш Бош бошқармаси назоратчиларининг қурилиш сифатини текширишга кучи ҳам, вақти ҳам етмаяпти. Микрорайонларни бунёд этишда муайян изчиллик, яъни ишларни босқичма-босқич адо этиш йўлга қўйилмаган. Айрим қурилиш ташкилотлари ишни қандай бошлаб, қандай тугатиш ҳақида аниқ тасаввурга эга эмаслар. Бошқача қилиб айтганда, қурилиш тиғиз келиб қолгандагина икки оёқ бир этикка тиқиляпти.

Биргина мисол. Бирон массив бунёд этилади дейлик. Унда барпо этиладиган объектлар шунчаки шартли равишда «Универсам», «АТС» ва ҳоказо деб кетилаверади. У ҳақда аниқ тасаввур олиш қийин. Шундай бўлгач, массив қурилишларига икки-уч йил олдин пухта тайёргарлик кўриш ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас.

Тўғри, «Чилонзор—30», «Чилонзор—31» микрорайонларида, «Сергели—7», «Сергели—8», «Сергели—8а» микрорайонларида 2 миллион квадрат метрга яқин турар жой бинолари қуриш режалаштирилган. Бироқ бизни ҳозирги пайтда ана шу турар жой массивларида фақат уй-жойларнигина эмас, балки маданий-маиший ва бошқа объектларни ҳам комплекс суратда қуриш масаласи қизиқтиряпти. Бу ерларда уй-жой программасини ва комплекс қуриш вазифаларини муваффақиятли ҳал этишга кўпгина нуқсонлар халақит бермоқда. Шулар ичида энг муҳими йўллар, электр транспорти объектлари ва инженерлик тармоқлари ҳамда иншоотларини бунёд этишдаги сусткашликдир. Янги турар жой массивларида магистрал инженерлик тармоқларини, водопровод, электр, иссиқлик таъминоти, канализация, газ таъминоти воситаларини ўрнатишда камчиликларга йўл қўйилмоқда.

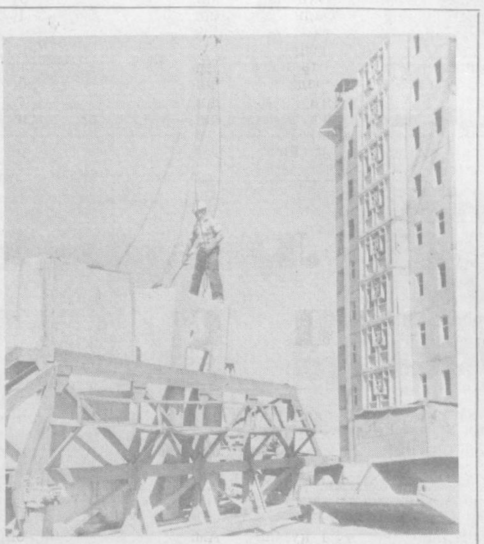

СУРАТЛАРДА: «Алгоритм» массивида бунёд этилган янги турар жой бинолари. 52-турар жой биноси эса монтаж қилинмоқда. 2-уйсозлик комбинатининг 60-қурилиш бошқармаси бинокорлари монтаж ишларини олиб боришаяпти. Шу комбинатнинг 25-бошқармаси пардозловчилари М. Аҳмедов, Ш. Тулмаев, Я. Шомуротова ва бригадир В. Савельевалар ҳамкасбларига ўрнак бўлмоқдалар.

Ҳ. Мирзакаримов суратлари.

«Алгоритм—1», «Алгоритм—2», «Қизил Шарқ» ҳамда юқорида тилга олиб ўтилган микрорайонларда шундай ҳоллар юз бераётгани аниқланди.

«Алгоритм—1», «Алгоритм—2», «Қизил Шарқ» массивларини олиб кўрайлик. Йил бошидаёқ бу ерларга аҳолининг 60 проценти кўчиб келди. Аммо минг афсуски, магистрал йўл ўз вақтида қуриб берилмади. 153-қурилиш трестининг 61-қурилиш бошқармаси паст қурилиш маданияти ва хўжасизликни намоён қилди. Негаки, ўзингиз бир ўйлаб кўринг. Мактабга ўқувчилар тиззадан лой кечган ҳолда боришди. Аҳолига осон кечмади, мактаб атрофидаги темир-бетон конструкциялари эса ўз вақтида йиғиштириб олинмади. Қисқаси, бундай манзарани шаҳарда барпо этилаётган янги турар жой массивларининг кўпчилигида учратиш мумкин. Масалан, «Г—51 Бульварная» йўли қурилиши муддатлари бир неча бор барбод қилинди. Бу эса қурилишда катта қийинчиликларни юзага келтирди. «Алгоритм—2» массивида қурилиш жараёнида Гулистон кўчасидаги 450 погон метр жой бузиб ташланди. Уни қайта тиклашга эса 49 минг сўм давлат маблағи сарфланди. «Сергели—7» микрорайонида ҳам худди шундай аҳвол юз берди. «Г—40» йўли қурилиш техникаси билан тўлиб-тошиб кетди. Уни тиклашга ҳам давлатнинг 80 минг сўмга яқин маблағи совурилди.

Тегишли қурилиш ташкилотларига ана шундай номутаносибликлар туғилмаслиги учун аниқ йўлланмалар берилишига қарамай, яна бепарволик, хўжасизлик ҳоллари давом этмоқда. «Ташгорстрой» қурилиш бирлашмаси, шаҳар архитектура-планлаштириш Бош бошқармаси, план комиссияси, шаҳар капитал қурилиш Бош бошқармаси умумий тил топишолмай, комплексларни бунёд этишдаги талабларни адо этмаётир. Масалан, уй-жойларни фойдаланишга топшириш чоғида болалар боғчаси ва аҳоли учун биринчи навбатда зарур бўлган маҳсулотлар харид қиладиган магазин ишга туширилиши керак. Аммо «Сергели—7» массивида ўтган йили 30 минг квадрат метр турар жой фойдаланишга топширилган вақтда бу йил атиги 320 ўринли болалар боғчаси ва иккита магазин қуриш планга киритилган. Бу ерда истиқомат қилаётган аҳолининг фарзандлари учун мактаб бунёд этиш эса 1990 йилнинг III кварталига мўлжалланмоқда. Бошқача қилиб айтганда, бу ердаги аҳолига мактаб бир йил кечикиб «туҳфа» этилади.

Яна шуни таъкидлаш кераки, шаҳар архитектура-планлаштириш Бош бошқармаси, капитал қурилиш Бош бошқармаси, ободонлаштириш Бош бошқармаси ва шаҳар план комиссияси Тошкентнинг транспорт йўлларини ривожлантиришга ҳам етарли эътибор беряпти деб бўлмайди. Масалан, 1990 йилгача фақат шаҳар хўжалигини ривожлантириш учун 33,4 километр йўл қуриш керак. Бунга ўхшаш муаммолар кўп. Ҳозиргача Тошкент шаҳрини 2010 йилгача ривожлантириш бош плани ишлаб чиқилмаганлиги ҳам шуни кўрсатиб турибди.

Тўғри, биз қурилиш ташкилотлари ва шаҳар бунёдкорларининг меҳнатини камситмоқчи эмасмиз. Масалан, ўн иккинчи беш йилликнинг ўтган уч йилида кўпгина ишлар қилинди. Турар жойларни фойдаланишга топшириш суръати ўн биринчи беш йилликнинг шу даврига нисбатан 13 процент ўсди. Аммо турар жой қурилиши анча орқада қолмоқда. Бу ҳеч кимга сир эмас. Болалар муассасалари, мактаблар, касалхоналар ва бошқа объектлар қуришда ҳам муайян факт ва рақамларни келтириб ўтиш мумкин. Аммо гап бунда эмас. Бизни кўпроқ шаҳардаги янги массивларни комплекс қуришнинг истиқболлари қизиқтиряпти. Қурилиш суръатлари шаҳар эҳтиёжларини тўла қондириши учун ҳали жиддий иш қилиш керак.

Шулардан энг муҳими — ўн учинчи беш йилликда қуриладиган бинолар, маданий-маиший объектлар учун қурувчиларга бериладиган иш фронтидир. Бошқача қилиб айтганда, шаҳардаги мавжуд қурилиш қувватларининг тўла ишлаши учун майдон етишмаяпти. Ер ажратиб бериш муаммоси эса ҳамон жиддий бўлиб турибди. Қурилиш учун шаҳар атрофидан қўшимча ер ажратиш бир муаммо бўлса, шаҳарнинг ўзидаги айрим корхона ва идоралар томонидан ер бўшатиб берилиши ҳам ўзига хос қийинчиликларни туғдирмоқда.

Масалан, биргина алоқа министрлигининг Ҳамза ва Киров районларида эгаллаб турган майдонларида 400 минг квадрат метрдан зиёд турар жойлар қуриш мумкин. Келгусида қурилиш миқёсларини кенгайтириш учун шаҳарда йўл қурилиши борасида ҳам бир қатор муаммоларни ҳал этиш вазифаси турибди.

Область Совети ижроия комитети қишлоқ хўжалик майдонларидан график бўйича уч йил ичида шаҳарга 247 гектар ерни кам ажратди. Бу эса муайян даражада лойиҳа-смета ҳужжатларини, инженерлик ва бошқа ишларни план асосида олиб боришга халақит берди, турар жой қурилиши графикларининг издан чиқишига таъсир этди.

Ҳ. ИКРОМОВ.

Ҳам кулаcиз, ҳам куясиз

ТОШКЕНТ металлни қайта ишлаб чиқариш бирлашмасининг 1-темирчилик цехи ишчиларининг кўпдан бери қилаётган орзулари амалга ошди. Цех янги бинога кўчиб ўтди. Йиллар давомида заx, эски бинода ишлаётган ишчиларнинг қувончи чексиз эди. Албатта, янги, ёруғ, замонавий бинода ишлашга нима етсин. Хуллас, орзу ушалди, бироқ...

Бирлашманинг Тошкентдаги бош корхонасида иккита янги цех, ошхона ва электр таъминоти станцияси қуриш учун лойиҳалаштиришга берилганига кўп йиллар бўлди. Янги цехлар қурилиши учун шаҳарнинг бир неча еридан жой ажратиш мўлжалланди. Ниҳоят завод территориясини кенгайтиришга қарор қилиниб, 1985 йилда қурилиш бошланди. «Ташгорстрой»нинг 4-қурилиш трестига қарашли 32-қурилиш бошқармаси қурувчилари ишга киришишди. Цехларнинг лойиҳаси «Узгипроместпром» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрланди. Турган гап қурувчилар бунёдкорлик ишларини лойиҳадагидек қилиб бажаришади ва шундай бўлди ҳам.

Қайтадан ўзгартириш корхонага текинга тушармиди? Ҳар тийин ҳисобда бўлаётган ҳозирги пайтда зарурий ўзгартишлар даромаднинг бир қисмини ўмаряпти. Алюмин буюмлар цехи ҳам янги бинога кўчиб ўтади. Ҳозир давом этаётган цех қурилиши шу йил охирида тугалланиши керак. Лекин бу даргумон. Рақамларга эътибор беринг-а. Ўтган беш ой мобайнида 640 минг сўмлик ўрнига 207 минг сўм маблағ ўзлаштирилди. 160 минг ўрнига 117 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилди, холос.

Бирлашма бўйича беш ойлик план-топшириқлари бажарилмади. Маҳсулот тайёрлаш 96 фоизда, товар етказиб бериш 97,2 фоизда қолди. Биргина бош корхонанинг ўзида истеъмолчилардан 200 минг сўмлик товар қарз бўлиб қолишди. Устига рух қопланган тунукалардан тайёрланадиган буюмлар ишлаб чиқариш плани бажарилмади.

— Пландан орқада қолганлигимизнинг асосий сабаби, — деди бош инженер, — хом ашё танқислигидир. Май ойида керакли миқдорда материаллар етказиб берилмади. Шунинг учун ҳатто ишчиларимиз ҳам бекор қолишди. Бош инженернинг ҳасратини яна давом эттириш мумкин. У бир неча марта юқори ташкилотларга чиқиб келганлиги, аранг хом ашё масаласи ҳал этилганини куюниб гапирди. Шу ўринда бир гапни айтиб ўтмоқчимиз. Бирлашма ўтган йили чиқиндига чиқарилган рангли металларни «Узвторцветмет»га топширмаганлиги учун 1536 сўм жарима тўлади.

— Биз умуман топширмоқчи эмасмиз, — деди бош инженер. — Чунки агар ўша чиқиндиларни ўзимиз қайта ишласак, ўн минглаб сўм фойда оламиз.

Шу ўринда бир фикр туғилади. Албатта, хўжалик ҳисоби даврида корхона мўмай даромад олса яхши. Лекин давлат буюртмасида белгиланган планни ҳам бажариш шарт. Чиқиндиларни иккиламчи ишлашга топшириш янги хом ашё ресурсига эга бўлиш демакдир. Бирлашмада май ойида хом ашё етишмай план бажарилмаганининг ўзи бир мисол. Албатта қаердадир металл етишмаган ёки металл парчаларини иккиламчи ишлашга топшириш пайсалга солинган. Корхона топшириладиган чиқинди, кераксиз металларга қаердадир кўз тикиб турилганини ҳам ҳисобга олиш керак. Ҳозирча топшириладиган кераксиз металларни ўз корхонасида ишлашга рухсат этилмаган экан, чиқиндиларни «Узвторцветмет»га топшириш зарур ва шарт.

Янги ҳаммом, эски тос

— Цех ишга тушган бўлсада, бизни қониқтирмади, — деди биз билан суҳбатда бирлашма бош инженери И. Г. Давидов. — Лойиҳа чизилаётганда кўп нарса ҳисобга олинмаган. Аслида цех тўла механизациялашган бўлиши керак.

Янги цехни айланамиз. Киши кўзига атрофига девор қуриб фақат усти ёпилган сарой кўринади, холос. Металларни қирқадиган, шакл берадиган умуман зарур бўлган ҳамма станоклар ўрнатилиб бўлинган. Цехда маҳсулот тайёрланаяпти. Бу ерда асосан сиртига рух югуртирилган тунукалардан челак, тоғора, бак ва бошқа буюмлар ишлаб чиқарилади. Эски цехдан янгисининг фарқи кўп. Ёруғ, кенг, ҳар ҳолда янгида. Лекин ноқулай томони ундан кўп. Станоклар техника хавфсизлиги қоидасига зид равишда бир-бирига яқин қилиб ўрнатилган. Тунукаларнинг қийқимлари, яъни чиқиндиларни йиғиб оладиган ишлар ҳам қўлда бажарилади. Шовқин ютадиган мосламалар йўқ. Ҳаво алмаштирадиган системалар ҳам тўлиқ ишламайди. Қисқаси, цех омонатга тургандай.

— Лойиҳа бўйича тунука чиқиндилари цехнинг ертўла қисмига туширилиб, у ердан махсус ленталар орқали қийқимларни пресслаш машинасига узатилиши керак, — деди директорнинг қурилиш ишлари бўйича ўринбосари вазифасини бажарувчи Н. Турсунов. — Пресслаш машинаси ўрнига Югославия фирмасида тайёрланган дастгоҳ ўрнатилди. Пресслаш машинаси ертўлага жойлаштирилиб, прессланган чиқиндиларни юқорига кўтариб беришга мўлжалланганди. Югославиядан келтирилган машина эса цехнинг ўзига ўрнатилди. Шунинг учун чиқиндиларни ташишда қийналяпмиз.

— Демак, пресслаш машинаси, конвейер лентаси ишлатилмаяпти?

— Ҳа, албатта. Фақат шугина эмас. Цехни конвейерлаштириш мақсадида 9 та лента келтирилганди. Ҳозир 2 таси ишлаяпти, холос, қолгани бекор турибди. Лойиҳа бўйича келтирилган дастгоҳларни ишлатолмаяпмиз. Цех битган ҳисобланса-да, ўзимизнинг қурилиш бригадамиз керакли ўзгариш ва қайтадан тиклаш ишларини олиб боришяпти.

Хулоса қилиб айтсак, янги цехдан ҳеч кимнинг кўнгли тўлмаяпти. Қайтадан рисоладагидек қилиб мослаш учун кўп иш бажариш керак. Ишлаб чиқаришни тўхтатмасдан қайта тиклаш олиб бориляпти. Унинг қачон тугалланиши аниқ эмас. Алюмин буюмлар цехи учун келтирилган янги жиҳозлар 5—6 ойдан бери ётибди, яна 5—6 ой бекор туриши турган гап. Ўн йиллар давомида эски, ноқулай цехда меҳнат қилган ишчилар ҳар томонлама қулай иш жойини орзу қилишган эди. Замонавий цех бунёд этилишининг имкони бор, деб ўйлаймиз. Ишчилардан сифатли маҳсулот, мустаҳкам меҳнат интизоми талаб қилиш учун рисоладагидек шароит яратиш зарур.

С. ШАМСИДДИНОВ.

Шарҳчи сатрлари

МУРОСА ЙЎЛИНИ ҚИДИРИБ

Етти ой давом этган танаффусдан кейин Женевада ядровий ва космик қуроллар юзасидан Совет—Америка музокаралари яна бошланди.

Шу учрашув арафасида АҚШ президенти Жорж Буш миллий хавфсизлик масалалари билан шуғулланадиган ўз маслаҳатчилари, жумладан штаблар бошлиқлари комитетининг аъзолари билан бир неча марта учрашди ва улар билан Америка делегацияси стратегиясини муҳокама қилди. Давлат бошлиғи ёрдамчиларининг таъкидлашича, қайтадан бошланган музокараларда Оқ уй, асосан, Совет Иттифоқи билан музокараларнинг илгариги ўнта даврасида келишиб олинган қоидаларга амал қилиб, давомийликка риоя этиш ниятидадир.

СССР ва АҚШ делегациялари сўнгги йилларда стратегик ҳужум қуроллари (СҲҚ)ни 50 фоиз қисқартириш тўғрисида битим тузиш учун яхши замин вужудга келтирдилар. Жумладан, иккала томон учун стратегик қуролни етказиб бериш воситаси деб аталмиш ракеталарнинг учириш қурилмалари ва оғир бомбардимончи самолётларнинг охирги «марраси» 1.600 бирликдан иборат бўлади, деб белгилаб қўйилган шартноманинг лойиҳаси келишиб олинди. Ҳаракат олислиги 5500 километрдан кўпроқ бўлган ана шу барча элтиш воситаларида томонлар узоғи билан 6 мингта жанговар зарядга эга бўлишлари керак. Қитъалараро баллистик ракеталар (ҚБР) ва сувости кемаларидаги баллистик ракеталар (СКБР)даги СССР ва АҚШнинг жами жанговар зарядлар сони 4.900 бирликдан ортмаслиги кераклиги хусусида аҳдлашиб олинди. Жумладан, оғир ҚБРнинг вазни камайиши хусусидаги шартномалар лойиҳалари ҳам келишиб олинди.

Аммо, бир қанча принципиал муҳим масалалар тўғрисида ўзаро мақбул қарорлар ҳозирча топилгани йўқ. Масалан, гарчи 1987 йилнинг декабрь ойида имзоланган олий даражадаги қўшма баёнотда СССР ва АҚШ раҳбарлари шартномага кўра, кемаларда жойлаштириладиган ва жуда олисга отиладиган қанотли ракеталарни (КЖҚР) чеклаш тўғрисида мажбурият олишган бўлсада, ана шундай ракеталар сонини чеклаш келишиб олингани йўқ. Вашингтон ана шу беқарорлаштирадиган қуролларни жойлаштиришда қўли узун бўлишига интилиб, ана шу муаммони ҳал этишга шошилаётгани йўқ. Ваҳоланки, жуда олисдаги нишонларга аниқ ядровий зарба уришга қодир бўлган КЖҚР сонини чекламайдиган бўлсак шартноманинг сира қадри бўлмайди.

Оғир бомбардимончи самолётларда жойлаштириладиган қанотли ракеталар (БСЖҚР) ҳисоб-китоби хусусидаги келишмовчиликлар музокараларда бартараф этилгани йўқ. Американликлар исталган типдаги ҳар бир бомбардимончи самолётда ўртача ўнтадан БСЖҚР бўлишини таклиф этмоқдалар. Бундай таклиф Америка томонига бир томонлама устунликлар беради. Ҳақиқатан ҳам модернизация қилинган В—52 самолётлари 20 тагача БСЖҚРни олиб юриши, В—1 самолётлари эса 30 тагача БСЖҚРни олиб юриши мумкин, СССР қўлидаги самолётлар эса бор-йўғи 6 та БСЖҚРга мўлжалланган. Совет томони муайян типдаги ҳар бир бомбардимончи самолётда аслида қанча бўлса шунча БСЖҚРни ҳисоблашни маъқул деб билмоқда.

Женевадаги музокаралар учун Американинг «самовий урушлар» программаси тўғрисидаги масала принципиал муҳимдир, мазкур программа аслида ракета ҳужумидан мудофаа системаларини чеклаш тўғрисидаги 1972 йилги Совет—Америка шартномасининг барча асосий қоидаларини бузишни назарда тутади. Стратегик ҳужум қуроллари юзасидан аҳдноманинг тузилиши иккала томон ракета ҳужумидан мудофаа шартномасига нечоғлик риоя қилишаётгани билан чамбарчас боғлиқдир. Башарти, космосда яна ҳам хавфли, оқибатларини олдиндан айтиб бериш қийин бўлган зарба уриш қурол-яроғларини жойлаштириш учун «оқ фотиҳа» берилаётган экан, ердаги стратегик қурол-яроғларни тугатишдан маъно бўлмас эди. Гарчи, АҚШда «самовий урушлар» программасининг молиявий ва ҳарбий жиҳатлари тобора кўп танқид қилинаётган бўлса ҳам Буш маъмурияти ана шу программани рўёбга чиқаришни талаб қилмоқда.

Женевадаги музокараларда АҚШ йўлининг давомийлиги хусусида ғарбдаги шарҳловчилар «Башорат» қилишаётганига қарамай, президент Буш куни кеча АҚШ совет қурол-яроғларини текшириб, инспекциядан ўтказмагунча СССР билан стратегик ҳужум қуроллари юзасидан шартнома тузишни кечиктиришини маълум қилди. «Вашингтон пост» газетаси бу қарорни «қурол-яроғлар устидан назорат сиёсатида анчагина бурилиш» деб атади. АҚШдагилар бу қарорни қаттиқ танқид қилмоқдалар. Кўпгина мутахассисларнинг фикрича, Бушнинг ана шундай позицияси стратегик ҳужум қуроллари тўғрисидаги масалани ҳал этишни кечиктириши мумкин.

Вақт эса кутиб турмайди. Совет Иттифоқи 1972 йилда имзоланган ракета ҳужумидан мудофаа шартномасига ҳар жиҳатдан риоя этиб, стратегик ҳужум қуроллари юзасидан тез орада шартнома тузилиши учун ўзаро мақбул ёндашувларни астойдил қидирмоқда.

Владимир БОГАЧЕВ, (ТАСС).

ЕР ЮЗИ АҲОЛИСИ

НЬЮ-ЙОРК. БМТ секретариати ер юзи аҳолиси тўғрисида аниқланган маълумотларни эълон қилди, ўтган йилнинг ўрталарида курраи—заминимизда 5,1 миллиард киши яшади, ҳозир аҳоли йилига 1,7 фоиз кўпаймоқда.

Африка ва Осиёнинг ғарбий қисми аҳолиси жуда тез суръатлар билан, яъни йилига 2,5 фоиз кўпаймоқда, Европа, СССР, Шимолий Америка аҳолиси энг кам суръат билан яъни йилига 1 фоиз кўпаймоқда. Ер юзи аҳолисининг ўртача ёши ҳозир 23,4 га баробардир, 2000 йилда ўртача ёш 26 га, 2025 йилда эса 31,1 йилга етади.

Ер юзининг турли регионларидаги ўртача умр ўртасидаги фарқ жуда каттадир. Масалан, Африкада 1985—1990 йилларда туғилган одам ўртача 51,9 йил умр кўриши мумкин. Европаликлар, американликлар, канадаликлар ва японияликлар учун бу кўрсаткич 75 ёшдан кўпроқни ташкил этади.

Ер юзида оламга келаётган ҳар минг чақалоқдан 71 таси 1 ёшга тўлмай вафот этади. Африкада ҳар минг чақалоқдан 101 таси ўлиб кетмоқда, бу энг катта кўрсаткичдир. Европада эса ҳар минг чақалоқдан нари борса, 10 таси нобуд бўляпти. Бу энг кам кўрсаткичдир.

ОБЪЕКТИВДА — АРГЕНТИНА

Буэнос-Айрес. Кўп миллионли аҳолиси бўлган ана шу шаҳарда қовунни бевосита кўчалардан харид қилса бўлади.

Г. Рублевский сурати (ТАСС).

Оила одоби

Ҳаёт лаззати — ширин турмуш

ИККИ ёшнинг ширин орзу-умид билан бир ёстиққа бош қўйиб турмуш қуриши ҳар бир хонадонга қувонч ва бахт келтиради. Бундай пайтда ҳар ким яхши ният айтиб: «Қўшгани билан қўшақаришсин,ували-жували бўлсин» деб тилак билдиради. Лекин, афсус-надомат билан айтамизки, бир-бирига муҳаббат қўйиб, бир-бирини яхши тушуниб турмуш қурган баъзи ёшлар қандайдир арзир-арзимас сабаблар билан ажралиб кетишади. Натижада янги оила барбод бўлади, қиз узатган ва ўғил уйлантирган хонадонда ҳамма безовта-асабий бўлади, энг ёмони ўртада бола бўлса, у тирик етимлик жабрини тортади.

Хўш, бизда нега ажралиш ҳоллари кўп юз бераяпти? Бу муаммони ижтимоий масалалар билан шуғулланувчи олимлар ўрганишмоқда. Уларнинг таъкидлашларича, ажралишнинг кўпайишига аёлларнинг жамиятда тутган мавқелари — мустақилликлари орта бориши ҳам сабаб бўлаяпти. Республикамизда ҳар юз никоҳга ўртача 13 та ажралиш тўғри келса, Тошкент шаҳримизда бу рақам 35 тани ташкил этади.

Одатда, билими, касби-кори, мутахассислик даражаси юқори бўлган аёл ўз тақдирини белгилашда ўзини кўпроқ мустақил, қатъий сезаверади, янги оила, турмуш, рўзғор, ўзига хос талаб-эҳтиёжларга кўникишда бўйни ёр бермайди. Эркак ҳам ўзича мавқеини баланд тутиб, хотинни «эгиб» олмоқчи бўлади. Бунинг устига қайнана, қайната, ота-она, уйдаги катта-кичиклар муомала одоби ўртага тушади. Нималардир ёқмайди, жирканиш, асабийлашиш бошланади. Шундан кейин кечагина бир ёстиққа умид билан бош қўйган икки ёш орадан унча кўп вақт ўтар-ўтмас яна ЗАГС остонасида пайдо бўлиб, ажралишга ҳаракат қиладилар. Улар бундай енгилтакликлари билан фақат ўзларигагина эмас, балки яқин одамларига, ота-оналарига ва қариндош-уруғларига изтироб ҳамда қайғу келтиришлари ҳақида кўпинча ўйлашмайди. Оилавий ҳаёт тўрт кунлик роҳат-фароғат эмас, балки умр бўйи садоқат синови, шодлик ва ғам-қайғу дақиқаларида ҳамдардлик синовидир. Зеро, ўзбек халқининг «Аҳил турмуш — узоқ умр» деган доно нақли ҳаёт инъикосидир.

Севги, бир-бирини тушуниш, маслак бериш, ҳурмат ва дўстлик оиланинг мустаҳкамлигини таъминловчи заруратдир. Эр-хотин ўртасидаги жанжаллар, оилавий можароларнинг келиб чиқиш сабаблари ўрганилганда, кўп ҳолларда эр ёки хотиннинг оилавий ҳаётдаги бурч ва масъулиятини тўғри тушуниб етмаслиги, ношудлиги, муомала-муносабатни билмаслиги, умуман оилавий турмушга тайёр эмасликлари аниқланган.

Халқимизда «Эркаласа онаси — талтаяди боласи», «Онасини кўриб қизини ол», деган нақллар бор. Шундай. Баъзи оналар, қиз бола бўйига етдими, ҳадемай узатилиб кетади, ота-онасиникида ўйнагани-кулгани қолади, деган нотўғри тушунча билан кап-катта қизларини талтайтириб уй-рўзғор юмушларидан, турмуш қийинчиликларидан ҳоли тутадилар. Уларни ўз майлларига ташлаб, хато қиладилар. Она бутун қийинчиликни ўз устига олади. Қизини тик ўстиради. Бу билан зарар иш қилаётганини тушуниб етмайди. Яна бир хил тоифадаги оналар борки, қизларига, «Яхши ўқисанг, одам бўлсанг бас, уй ишларини ўзим эплайман» деб ҳатто бўйига етган қизларига чўри бўладилар. Бу билан она ўз қадр-қимматини ерга уради. Меҳнатда чиниқмаган, қийинчиликларни кўрмаган қиз қандай қилиб баркамол инсон бўла олади? Қиз боланинг меҳнат билан ақл-фаросати ўткирлашади, маънавий камолотга етишади. Айни кучга тўлган даврида юмуш билан чарчамайди, озмайди. Балки рангига-ранг, қонига-қон қўшилади, чиройи очилади. Уни ҳар бир ишни режа билан қилишга ўргатиш зарур. Шунда у ҳамма нарсага — ўқишга ҳам, тикиш-бичишга ҳам, ота-онага қарашишга ҳам вақт топади, улгуради.

Бўйига етган қизларни ўз ҳолига ташлаб назоратсиз қўйиш, тергамаслик ёмон оқибатга олиб келиши мумкин, чунки 15-16 ёшли қиз ҳали ақлини бир жойга йиғиб олмаган бўлади, ёмон билан яхшининг фарқига етмайди. Ғоят таъсирчан, ўзига жуда бино қўйган бўлади. Бу ёшда унинг жинсий белгилари етила бошлайди. Шунинг учун ҳам она қизига яқин бўлиши, унинг сирдош дўстига айланиб, ундан доимо хабардор бўлиб туриши керак.

Қиз бола каби ўғилни ҳам оила қуришга тайёрлаш лозим. Бунда энг аввало ўғилни меҳнатга ўргатиш, ҳамма ноз-неъматлар, оиланинг фаровон ва тўкин-сочинлиги ҳам, рўзғорнинг бутунлиги ҳам меҳнат орқасидан эканлигини амалда исботлаш ва буни ўғилнинг онгига сингдириш керак. Бундан ташқари, оилада топилган маблағни оқилона сарфлаш, тежамкор бўлиш, турмуш учун энг зарур нарсаларнигина харид қилиш, эр-хотиннинг топган маблағларини бамаслаҳат, режали харажат қилиши каби оддий қоидаларни ҳам ўргата бориш керак бўлади. Мана шундай ҳаётий сабаблардан бебаҳра ёш оилаларда ажралишнинг кўплаб учраши кузатилган.

Баъзи ота-оналар ўз фарзандларининг майлига қарамай, уларни уйлантирадилар ёки эрга берадилар. Улар ўз фарзандларининг тақдирини «орзу-ҳавас» қурбони қиладилар. Ўтмишдан мерос бўлиб қолган бундай қолоқ «орзу-ҳавас» ҳаётимизга доғ туширмоқда, айрим ёш оилаларнинг бузилишига сабаб бўлмоқда. Ота-она «орзуси» деб поймол бўлган икки ёшнинг севгиси ҳақида бир ҳаётий мисолни келтирамиз.

Қудалар-ку тенги билан, келин-куёв-чи? Баъзан ўғлини қаршисига ўтказиб қўйиб, жаҳл билан насиҳат қилаётган амалдор ёки пулдор отанинг у билан гаплашишига эътибор қилинг.

— Келиб-келиб топганинг шу бўлдими? Мен ким-у, ўша қизнинг ота-онаси ким. бунинг фарқига борасанми ўзи?! Менинг «фалончи» деган номим бор, бутун шаҳар танийди, уларни ким ҳам танирди? Тўғри, ишчи бўлсаям, жуда одамохун одамлар экан, лекин эртага қуда уйимга меҳмон бўлиб келиб, у темирдан, мен савдо-фойдадан гапирсам, бу ёғи қандоқ бўлади? Йўқ, ўғлим, бошқа қиз топ! Хўп десанг «фалончи»нинг қизини олиб бераман. Отаси кимсан «фалончи», бутун умри катта ишларда ишлаб ўтяпти. Ўғли бутун бошли универмагнинг директори-я! Қуданг борми деса, бор дегудай. Ана ўша менинг тенгим!

...Масъул ишда ишлайдиган К. исмли амалдор шу мулоҳазалар билан студент ўғлини севган қизи қолиб, ўзига ўхшаш амалдорнинг қизига уйлантирди. Тўй ҳашаматли ўтиб, шаҳарга овозаси тарқалди: тўкин-сочин дастурхонлар, кечаю-кундуз тандир-тандир нон ёпилди, ўнта қўй, икки ғунажин бўғизланди. Хилма-хил таомлар пиширилди. Қиз томон қимматбаҳо гарнитур билан келди, ўғилнинг отаси эса катта маблағ эвазига солинган кошонани тақдим этди. Емак-ичмак ошиб-тошиб, совға-салом ҳеч қаерга сиғмай кетди. Тўй куни келин-куёв шаънига кўп илиқ гаплар айтилди. Аммо келин-куёв бир-бирига ярим тескари боқиб, бир нуқтага тикилганча ўтирар, гўё бу тантананинг уларга дахли йўқдек эди. Тўйдан кейин ҳам келин-куёвнинг офтоби ёришмади. Ниҳоят, қизнинг ўзи тилга кирди:

— Билиб турибман... Иккимиз ҳам ота-оналаримиз орзуси қурбони бўлдик. Иккимиз ҳам иродасизлик қилдик... Мен бошқа йигитни севардим. Очиқ гапирганим учун кечиринг мени...

— Синглим, мени ҳам кечиринг... Сиз-ку, қиз боласиз. Мен йигит бошим билан иродасизлик қилдим. Бу гапни отамга мен гапириб, рад қилишим керак эди. Мен ҳам бошқа қизни севардим... Энди нима қилдик?

— Ажрашамиз. Кеч бўлса-да, хатони тузатамиз.

...Қиз билан йигитнинг бу ниятларидан хабардор бўлган «тенгини топган» қудалар ўзларини қаёққа уришни билмай қолишди. Ҳар иккисига насиҳат қилиб кўришди, ҳатто йигитнинг отаси кап-катта ўғлига тарсаки тортишдан ўзини тийиб туролмади. Ахир тўйга кетган ўн минглаб сарф-харажатларни, совға-саломларни ким қоплайди! Охири натижа чиқмади. Келин-куёвлар никоҳни бекор қилишни сўраб судга ариза ёзишди. Аммо суд уларнинг аризасини қайтариб, агар ўртада болалар бўлмаса, никоҳни ҳар иккисининг розилиги билан ЗАГС органи бекор қилиши мумкинлигини тушунтирди. Никоҳ ЗАГС органи томонидан осонгина бекор қилинди. Ойлаб, йиллаб қилинган тайёргарликлар, минг-минг сўмлаб харажатлар кўкка совурилди.

Яна бир масалани айтиб ўтмоқчиман. Ўзбекистон ССР Никоҳ ва оила ҳақидаги кодексининг 19-моддасига асосан бир хил насл-насаб чизиғи бўйича тўғри туташган қариндош-уруғлар ўртасида, туғишган ака-укалар ўртасида, опа-сингиллар ўртасида, фарзандликка олинганлар билан фарзандликка олганлар ўртасидаги никоҳга йўл қўйилмайди. Қонун билан белгиланган бу қоидалар ахлоқий ҳамда биологик мулоҳазаларга асосланади. Биологик тадқиқотларнинг кўрсатишича, никоҳ қанча узоқ қариндош билан тузилса, авлод шунча соғлом бўлади. Чунки яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳ туфайли қон қўшилиш болалар саломатлигига салбий таъсир кўрсатади.

Афсуски, айрим ота-оналар қонун билан белгиланган ана шу қоидага амал қилмайдилар, қариндошлик иплари узилмасин деб, бир-бирларига яқин қариндош бўлган йигит-қизларини қовуштириб, кейин жабрини тортадилар.

...Суд залида аввал бир-бирларига яқин қариндош, бугунги кунда эса эр-хотин бўлган М. билан О. ўтиришибди. Ҳар икковининг юз-кўзларида қаттиқ пушаймонлик, маъюслик ва оилавий бахтсизлик из солган. М. ҳасрат билан ҳикоя қилади:

— Икковимиз ака-сингиллардай эдик. Ота-оналаримиз бизни мажбурлаб, зўрлаб никоҳладилар. Мана, энди табиат бизни жазолади: биринчи ўғлимиз гунг бўлиб туғилди... Олиб бормаган жойимиз, кўрсатмаган шифокоримиз қолмади. Бунга даво йўқ, бу туғма касаллик, дейишяпти. Кейин иккинчисига ҳомиладор бўлдим. Яна ногирон бола туғилмасин, деб дори ичдим. Натижада ошқозон касалига мубтало бўлдим. Буниси ҳам гунг бўлиб туғилди.

М. аламли кўз ёшларини тиёлмади. Эри О. эса гўё бу ишларга гуноҳкордай бошини қуйи эгди.

— Икковимиз жуда иноқмиз, турмушимиз тўкин-сочин. Аммо, бахтсиз болалар туғиляпти. Бизни ажратиб қўйишингизни сўраб, рози-ризолик билан ариза ёзиб келдик.

Яна бир никоҳ бекор қилинди. Ажралишган эр ва хотингина эмас, уларнинг яқинлари ҳам бундан руҳий азоб чекдилар. Чунки улар кейинчалик бахтсиз бўлиши муқаррар бўлгани никоҳга илгарироқ йўл қўйгандилар. Мана шулардан хулоса қилиб айтганда, ёш оила қурувчи йигит ва қизни ҳаётга тайёрлашда ота-оналар алоҳида эътибор беришлари керак. Ёшлар бир-бирларини севиб, синаб, бир-бирларига садоқатли бўлишга аҳд қилиб оила қурсалар, уй-рўзғорда ва ўзаро муносабатларда якдил, ҳамдам ва ҳамдард бўлсалар улар турмуши бир умр бузилмайди. Умр савдоси — бозор савдоси эмас, бу анча қийин, мураккаб савдо, агар яхшилар бир-бири билан топишса мазмунли ҳаёт савдоси бўлиб қолади.

Ойшахон ТЎРАЕВА,
Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтининг доценти, педагогика фанлари номзоди.

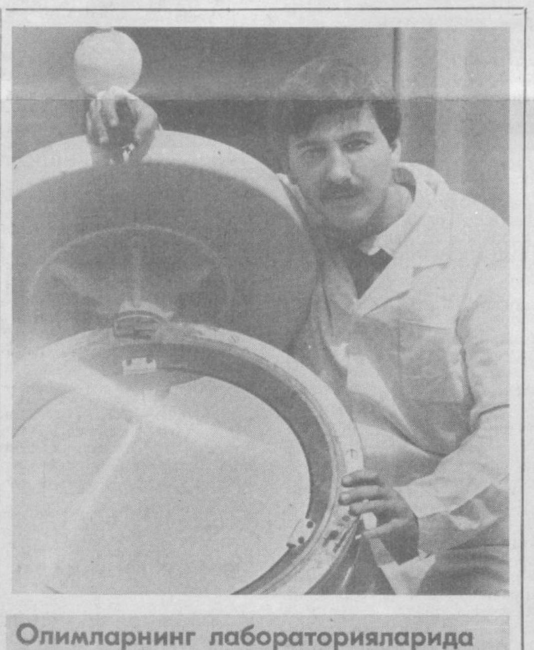

Олимларнинг лабораторияларида

Қуёш тадқиқ этилмоқда

Қуёшли кунларда ҳамиша Ўзбекистон ССР Фанлар академияси астрономия институтида телескоплар нигоҳи самога қаратилган бўлади. Бу демак, қуёшни кузатиш халқаро программасининг қатнашчилари — «Қуёш физикаси» бўлимининг ходимлари тадқиқотлар олиб боришмоқда.

Бутун дунё астрономлари кўп йиллардан бери эстафетани бир-бирларига топшириб, самодаги ёритқичимизни кузатишаяпти. Тошкентлик олимлар ҳам ўзларига ажратилган вақтда телескопларни қуёшга тўғрилашади, уч соат мобайнида уни узлуксиз суратга олишади. Ана шу вақт мобайнида плёнкаларда қуёшдаги доғлар, чақнашлар, отилиб чиқаётган газ алангалари ўз аксини топади. Сўнгра маълумотлар синчиклаб таҳлил қилинади, мувофиқлаштириш марказига етказиб берилади. Ёритқичнинг томир уруши ана шундай қайд этиб борилади.

Олимлар йил бўйи кузатув олиб бориб, қуёш активлиги ўзгаришларининг қонуниятларини тадқиқ этадилар. Мазкур тадқиқотларнинг амалий аҳамияти ҳам бор, улар геофизикларни, гидрогеологларни, магнитологларни, сўнгги вақтларда эса медикларни ҳам қизиқтирмоқда.

Институтнинг кекса ходимларидан бири, физика-математика фанлари доктори Юдиф Моисеевна Слоним шундай деб ҳикоя қилади:

— Мамлакатимизда қуёш хизмати 1932 йилда ташкил этилган. Бизнинг Тошкентдаги институтимиз жойлашган тепалик астрономия учун ниҳоятда қулай микроиқлимга эга. Шу ерда биз қуёшнинг беш даврини кузатдик, ҳар бир давр 10—11 йил давом этади, қуёш активлигининг энг юксалган ва энг пасайган нуқталари ана шу даврга киради.

Биз қуёшнинг ўта активлиги 1990—1991 йилларда кузатилади, деб ҳисоблаймиз. Албатта, қуёшдаги чақнашларнинг акс садоси ерга ҳам етиб келади. Ана шу вақтларда қуёш ёғдулари, магнит бўронлари бўлади, радио алоқаларининг қисқа муддатли узилишлари бўлади. Аммо қуёш активлигининг аввалги даврлари юзасидан олиб борилган тадқиқотларнинг натижаларига қараганда, ерда ҳеч қандай фавқулодда ҳодисалар рўй бермаган. Ўйлайманки, қуёш активлиги оқибатда ерда рўй берадиган офатлар ҳақидаги миш-мишлар ҳеч қандай асосга эга эмас. Қуёшнинг аввалги активлиги 1979—1981 йилларга тўғри келган эди. Заминимизни қуёшнинг ҳалокатли нурларини ўтказмаётган озон қатлами муҳофаза қилиб турибди.

СУРАТДА: Виталий Бобоев астрономияни мактабда ўқиб юрган пайтларидаёқ яхши кўриб қолган, ўшандаёқ астрономия институтидаги тўгаракка қатнай бошлаган эди. Ҳозир Виталий қуёш физикаси бўлимида инженер бўлиб ишлайди, Тошкент Давлат университети физика факультетининг 4-курсида ўқийди.

С. Величкин сурати. (ЎзТАГ).

«01» хабар беради

Яна ёнғинлар ҳақида

Газеталарнинг саҳифаларида у ёки бу ерда ёнғин чиққанлиги ҳақидаги хабарларни тобора тез-тез учратиш мумкин. Баъзан маълум муддат ичида қайд этилган ёнғинлар ва улардан кўрилган зарар ҳақидаги маълумотлар ҳам эълон қилинади.

Бугунги суҳбатимиз мавзуи ёнғинларга, шу йилнинг биринчи ярмида шаҳарда вужудга келган аҳволга бағишланган.

Рақамларга мурожаат қилайлик: 6 ой мобайнида 1300 марта ёнғин чиқибди, кўрилган бевосита моддий зарар 800 минг сўмга яқинлашиб қолган. Ёнғинлар оқибатида 16 киши, шу жумладан уч бола ҳалок бўлган, 52 киши турли даражада куйган, уларнинг қарийб ярмини болалар ташкил этади. Ҳар беш ёнғиндан бири халқ хўжалиги объектларида келиб чиққан, кўрилган моддий зарар 160 минг сўмдан ошиб кетган. Ваҳоланки, бу рақамда корхона ва ташкилотларнинг мажбурий бекор туришдан кўрган зарарлари, ёнғин оқибатларини қайта тиклашга сарфланган маблағлар ҳисобга олинмаган. Ўзингизга маълум, бу рақам бевосита кўрилган моддий зарарга нисбатан кўпроқни ташкил этади.

700 га яқин ёнғин турар жой биноларида келиб чиқди. Ана шу ёнғинлар натижасида давлатга ва гражданларга 400 минг сўмликдан зиёд зарар етказилди.

Кўриниб турибдики, ҳар куни шаҳарда ўртача 7—8 ёнғин бўлиб турибди. Ҳар куни қарийб 4 минг сўмлик бойлик алангада ёниб кул бўляпти. Ҳар 19 ёнғиндан биттасида бир киши ҳалок бўлади ёки жароҳатланади. Бу ўртача олинган рақамлар холос. Ваҳоланки, айрим кунларда шаҳар ўт ўчириш бўлинмаларига ўнтадан йигирма иккитагача ёнғинни ўчиришга тўғри келади.

Ёнғин келтириб чиқарувчи асосий сабаблар нималар? Ҳар уч ёнғиндан бири ўт билан нотўғри муомалада бўлиш ва кашандалик туфайли, ҳар олти ёнғиндан бири ўт билан ўйнашиш туфайли, ҳар етти ёнғиндан бири электр симлари ёки электр приборларидан нотўғри фойдаланиш туфайли келиб чиқади. Иситиш приборларининг нотўғри қурилганлиги, маиший приборлар, иситиш системасидан фойдаланишда ёнғиндан муҳофаза қоидаларига риоя қилинмаслиги сабабли ҳам кўпгина ёнғинлар бўлиб турибди.

Ўзингизга маълум, ҳар бир ёнғин маълум бир кишининг, унинг қилмиши ёки лоқайдлиги оқибатидир. Афсуски, ҳали ҳам кўпчилик, ёнғинлар тасодиф туфайли келиб чиқади, деб ўйлайди. Бу фикр нотўғри бўлиши билан бирга, тажрибадан маълум, одамларни бепарво қилиб қўяди, ҳушёрлик йўқотилади, ёнғиндан муҳофаза қоидаларини менсимаслик қандай хунук оқибатларга олиб келишини тасаввур қилиш имконини бермайди.

Далилларга мурожаат қилайлик. 1989 йил 16 июнь куни соат 19 дан 25 минут ўтганда Йўлдош массивининг 16-кварталидаги қурилаётган мактаб биносининг спорт залида полни лак билан қоплаётган 159-трест 31-қурилиш бошқармасининг ишчиси Куликов залнинг ўзида бир чекиб олмоқчи бўлган эди. Лак буғларининг аланга олиши натижасида Куликов оғир даражада куйди ва ҳалок бўлди. Кўриб турибсиз, ёнғиндан хавфсизлик қоидаларига риоя қилмаслик фожиага олиб келди.

1989 йил 25 июнь куни соат 4 дан 15 минут ўтганда «Ташсельмаш» заводининг 4-ётоқхонасида ёнғин чиққанлиги ҳақида хабар олинди. Аниқланишича, 8-хонада истиқомат қилувчи А. Мирҳайдаров магнитофонни электр тармоғига уланганича қолдирган экан. Ёнғин чиқиб, шахсий мол-мулкига жиддий зарар етказилди. Бахтига у вақтида уйғониб қолибди. Акс ҳолда оқибати хунук бўлиши мумкин эди.

1989 йил 26 июнь куни соат 11 ларда Шифокор кўчасидаги 16-уйда истиқомат қилувчи М. Иноғомовнинг хонадонида ёнғин чиқди. Аланга саноқли дақиқалар ичида 100 квадрат метрга яқин майдондаги уй томи тахталарини кулга айлантирди. Ёнғин эса уй эгасининг ўн ёшли набираси ўт билан ўйнашганлиги оқибатида келиб чиққан экан.

Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Уларнинг ҳаммаси ёнғиннинг ўз-ўзидан, тасодифан келиб чиқмаслигини кўрсатади. Ҳамма ёнғинларга хавфсизлик қоидаларини қўпол равишда бузиш, кўпинча эса уларни менсимаслик сабаб бўлади.

Газетхонлар эътиборини яна бир нарсага қаратишни истар эдим. Сўнгги вақтларда шаҳарда ўт ўчириш бўлинмаларининг тез-тез ёнаётган ахлатларни, қуриган ўтлар ва дарахтларни ўчириш учун йўлга чиқишига тўғри келаяпти. Дастлабки қараганда, бундай ёнғинларнинг ҳеч қандай зиёни йўқдек туюлади. Ваҳоланки, баъзан улар жиддий ва қайғули оқибатларга олиб келиши мумкин. Ўзингиз бир мулоҳаза қилиб кўринг. Бу йил бизга 375 марта ана шундай ёнғинларни ўчиришга тўғри келди. Эътибор беринг, 52 ҳолда ёнаётган ўт ва ахлатдан аланга халқ хўжалиги объектларига ўтган, 96 ҳолда эса турар-жой иморатларида ёнғин чиқишига олиб келган.

Ана шу ёнғинларнинг ҳаммаси экологияга жиддий зарар етказиши, яшил ниҳолларни нобуд қилиши, ҳавони заҳарлаши ҳақида гапириб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Буларнинг ҳаммаси сиз билан бизнинг бевосита иштирокимизда, лоқайдлигимиз оқибатида рўй беради. Тутаб турган сигаретни тўғри келган ерга улоқтириш, кўчалардаги, хиёбонлардаги ва боғлардаги ахлатларни ташишдан эриниб, ёқиб юбориш шулар жумласидандир. Ўзингиз ҳам тушунгандирсиз, бундай ҳолларга асло йўл қўйиб бўлмайди.

Кимдир, шунча ёнғин чиққан бўлса, ёнғин хавфсизлиги шунча марта бузилган бўлса, ўт ўчирувчилар қаёққа қараяпти, ёнғин келиб чиқишида айбдорлар қандай жазоланяпти, деб сўраши мумкин.

СССР Министрлар Советининг қарорига мувофиқ давлат ёнғиндан назорат органларига барча халқ хўжалиги объектлари ва уй-жойларни ёнғиндан муҳофаза техник кўрикларидан ўтказиш, ёнғин чиқиш хавфи бўлган айрим ишлаб чиқариш участкаларидан, хоналардан фойдаланишни қисман ёки тўла ман этиш, ёнғин чиқиш хавфи бўлган электр тармоқлари участкаларини, иситиш приборларини ўчириб қўйиш ҳуқуқи берилган. Биз ёнғин чиқишида айбдор, давлат ёнғиндан назорат органларининг кўрсатмаларини кўп вақтдан бери бажарилмаётган, шунингдек ёнғин хавфсизлиги қоидаларини бузаётган шахсларни ҳам жиноий, ҳам маъмурий жавобгарликка тортиш ҳуқуқига эгамиз. Амалиётда биз ана шу ҳуқуқлардан кенг фойдаланишга мажбурмиз. Жумладан, шу йилнинг ўзида биз ёнғин чиқиш хавфи бўлган 1500 объектдан фойдаланишни тақиқлаб қўйдик, ёнғин чиқиши хавфи бўлган электр тармоқлари участкаларини, иситиш приборларини беш ярим минг марта ўчириб қўйдик. Ёнғиндан хавфсизлик қоидаларини турли даражада бузганлиги учун тахминан тўрт минг кишига пул жаримасини солдик.

Аммо буларнинг ҳаммаси ёнғинга қарши муваффақиятли кураш олиб бориш учун етарли эмас.

Кўпчиликнинг биргаликдаги куч-ғайрати билангина ёнғинларнинг олдини олиш мумкин. Унда хавфсизлик қоидаларига қатъий риоя қилиш, давлат назорат органларининг кўрсатмаларини оғишмай ва ўз вақтида бажариш ёнғиннинг олдини олишнинг асосий шартлари эканлигини ҳамиша ёдда сақлаш керак.

Х. АЛОВУТДИНОВ,
Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети Ички ишлар бошқармаси давлат ёнғиндан назорат бошқармасининг бўлим бошлиғи.

Медицина муассасаларида

Ҳамжиҳатликда ҳикмат кўп

19-болалар поликлиникаси ходимларининг ширин-сўзлиги, бир оила фарзандларидек аҳиллигига ҳавас қилса арзийди. Бу жойда ўзбек, рус, қозоқ, татар, тожик ва бошқа миллатлар иноқ бўлиб меҳнат қилмоқдалар.

Муассасанинг бош врачи М. Орифхонова ёш бўлишига қарамай катта ҳурмат қозонган. У ходимларнинг замонавий медицина асбоб-ускуналари билан ишлашларига алоҳида эътибор беради. Мавжуд физиотерапия, жисмоний тарбия ва болалар саломатлиги хоналари зарур жиҳозлар билан тўлиқ таъминланган.

Ёш оналар доимий эътиборда. Улар гўдакларнинг парваришига оид маслаҳатлар олишаяпти. «Таклиф ва мулоҳазалар» дафтарига кўз югуртирган киши миннатдорчилик сўзларини ўқиши мумкин. Врачлардан Т. Трюшина Х. Қурбонгалиева, О. Сон, Б. Лукиноваларнинг номи ҳурмат билан тилга олинган.

Ишнинг унуми аҳилликка боғлиқ эканлигини яна бир бор ҳис қилдик. Сабаби, кейинги пайтда турли касалликлар оқибатида содир бўлаётган болалар ўлимининг анча камайганлиги туфайли коллектив Куйбишев район соғлиқни сақлаш бўлими томонидан пул мукофоти билан тақдирланди.

Н. ДЕҲҚОНОВА.

Реклама ва эълонлар

Меҳмонлар, сизлар учун!

Серқуёш ўлкамиздан хотира сифатида ўзингиз билан қандай эсдалик совғасини олиб кетишни истардингиз?

Энг аввало, сопол буюмларни тавсия қиламиз. Ўзига хос шаклдаги ёрқин бўёқли идишлар европаликларда катта қизиқиш уйғотади. Пиёлалар, косалар, лаганлар, кўзалар шулар жумласидандир.

Ипак билан тикилган сўзаналар, гулкўрпалар, чойшаблар, кирпеч ва зардеворлар ҳам албатта эътиборингизни жалб этади. Улар квартирангизга шарқона қиёфа бағишлайди. Миллий дўппилар эса кенг тарқалган эсдалик совғасидир. Хотин-қизлар, эркаклар, болалар учун мўлжалланган ипак ва зар билан тикилган, нозик қўшиб тикилган дўппилардан истаганингизни танлаб олинг.

Маҳаллий саноат министрлигининг корхоналари ишлаб чиқарган тикувчилик, трикотаж ва бадиий буюмларни — дўппиларни, сопол буюмларни, ўймакорлик маҳсулотларини, миллий газламаларни сиз Октябрь бозорида жойлашган «Шарқ гули» фирмали магазинидан, совға буюмлари магазинларидан, универмаглардан харид қилишингиз мумкин.

«Шарқ гули» магазинига 7, 8, 11, 16-трамвайларда, 4-троллейбусда, 28-«э» автобусида боришингиз мумкин.
«Октябрь бозори» бекати.

«Прогресс» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси.

САЁҲАТ ВА САФАР ИШҚИБОЗЛАРИГА

Дарё ва денгиз соҳилларида, тоғда, ўрмонда Сизнинг содиқ ҳамроҳингиз

Енгил чодир-пашшахона сизни қуёшдан ҳимоя қилади, тунда чивинлардан асрайди.

Унинг конструкцияси жуда содда — пашшахона учлик тиргаклардан ва матоли соябондан иборат. Уни ўрнатиш ва йиғиш жуда осон. Пашшахонани олиб юриш ҳам қийин эмас — барча деталлари ғилофга жойланган.

Вазни — 3,5 килограмм;
соябонининг узунлиги — 1000 мм.;
эни — 1755 мм.;

тиргакларининг баландлиги — 1533 мм.

«СССР 50 йиллиги номидаги Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг маҳсулоти.

Балиқчилар учун мўлжалланган пашшахонани «Узспортторг» магазинларидан харид қилиш мумкин.

Баҳоси — 36 сўм 50 тийин.

Маълумотларни 64-05-61, 64-76-56 телефонлари орқали олиш мумкин.

«СССР 50 йиллиги номидаги Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси.

Савдо ташкилотларининг раҳбарлари диққатига!

Рўзғордаги майда-чуйдалар

«Узхозторг» Тошкент областлараро базаси қуйидагиларни таклиф қилади:

СУРИЛАДИГАН ЭШИКЛАР УЧУН МОСЛАМАЛАРНИНГ ТЎЛИҚ ТЎПЛАМИНИ — девор бўйлаб suriladigan эшиклар турар жой майдонидан унумли фойдаланиш имконини беради — тўплам баҳоси 10 сўм;

ДЕВОРТЕШГИЧЛАРНИ — баҳоси 1 сўм 20 тийиндан;
ПЛАСТМАССА ИЛГАКЛАРНИ — баҳоси 1 сўм 20 тийиндан;

ОШХОНА ЖИҲОЗЛАРИ УЧУН МОСЛАМАЛАРНИ — 1 сўм 70 тийиндан;

ЯНГИ МЕВАЛАРНИ, САБЗАВОТЛАРНИ, КЎКАТЛАРНИ, ГУЛЛАРНИ полиэтилен пакетларда сақлаш учун газоселектив мембранали ГОУ—4 қурилмасини (қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш муддати 2-3 баравар кўпаяди) — қурилма баҳоси 1 сўм 40 тийин;

АЛЮМИНИЙ ҚОЗОНЛАРНИ (12,5 литр сиғимли) — баҳоси 6 сўм 5 тийин;

МЕХАНИК МИКСЕРЛАРНИ — баҳоси 5 сўмдан;

КРЕМ, МУСС, КЎПИРТИРИЛГАН ОҚСИЛЛАРНИ тайёрлаш учун МЕХАНИК кўпиртиргични — унинг ёрдамида оғир меҳнат жараёни енгил ва тез бажарилади — баҳоси 4 сўм;

ЁНҒОҚ МАЙДАЛАГИЧЛАРНИ — баҳоси 2 сўм 50 тийиндан;
ШИШАЛАР УЧУН ПЛАСТМАССА ПЎКАКЛАРНИ — баҳоси 10 тийиндан.

«Узхозторг» Тошкент областлараро улгуржи базаси.

«Союзреклама» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

Реклама ва эълонлар

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги

ТОШКЕНТ ШАҲАР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БОШҚАРМАСИ

55-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

ошпаз-қандолатчи, ошпаз ихтисосликлари бўйича

1989—1990 ўқув йилига

Ўқувчилар қабул қилади

8 ва 10-синф маълумотига эга, Тошкент шаҳрида пропискаси бўлган қизлар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади (суҳбат ўтказилганидан сўнг).

ЎҚИШ МУДДАТИ:

8-СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАНЛАР УЧУН (ўрта ҳунар-техника билим юрти группаси) — 2 йил ва 8,5 ой—битирувчилар ошпаз-қандолатчи малакасини эгаллайдилар ва тўлиқ ўрта маълумот тўғрисида диплом оладилар;

10-СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАНЛАР УЧУН (техника билим юрти группаси) — 1 йил ва 8,5 ой — ошпаз-қандолатчи малакасини эгалаш учун; 8,5 ой — ошпаз малакасини эгаллаш учун — битирувчиларга диплом берилади.

Ўрта ҳунар-техника билим юрти ўқувчилари тўлиқсиз давлат таъминотида бўладилар, техника билим юрти ўқувчилари ҳар ойда 30 сўм стипендия оладилар.

Барча ўқувчиларга ишлаб чиқариш практикаси вақтида ишлаб топган пулларининг 50 проценти тўланади.

ЎҚИШ ВАҚТИ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИЛАДИ.

Билим юртини аъло баҳо билан тугаллаганлар имтиёзли шартлар билан олий махсус ўқув муассасаларига йўлланадилар.

Ишлаб чиқариш таълими — Тошкентнинг энг яхши умумий овқатланиш корхоналарида — «РОССИЯ», «ГУЛИСТОН», «АЭРОПОРТ», «ЧИЛОНЗОР», «БАҲОР», «ДЎСТЛИК» ва бошқа ресторанларида ўтади.

Билим юртининг волейбол ва гимнастика секциялари ишлаб турган спорт базаси бор. Шунингдек, вокал-чолғу ансамбли, бичиқчилик ва тикувчилик тўгараги мавжуд.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар зарур: директор номига ариза, таржимаи ҳол, 3х4 см. ҳажмидаги олтита сурат, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти ҳақида ҳужжат, медицина справкаси (086/У формали), яшаш жойидан ва ота-онасининг иш жойидан справкалар.

Билим юртининг адреси: 700071, Тошкент, Самарқанд дарвоза кўчаси, 60.

Транспорт: 4, 9, 11-трамвайларда, 29, 36, 90, 43, 77, 7-автобусларда, 22-маршрутли таксида борса бўлади.

Телефон: 78-26-27.

55-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

«АРГУМЕНТ» ИҚТИСОДИЙ КООПЕРАТИВИ

корхона ва ташкилотларнинг буюртмалари бўйича шартнома асосида ишлаш учун бухгалтерларни таклиф қилади.

Справкалар олиш учун қуйидаги адресларга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Космонавтлар проспекти, 6-уй ёки Шота Руставели кўчаси, 30-уй. Телефон 55-62-80.

«АРГУМЕНТ» КООПЕРАТИВИ.

Сергели темир-бетон конструкциялар заводи ҳузуридаги «Молодость» кооперативининг йўқолган Тошкент ишлаб чиқариш социал банкининг Сергели район бўлимидаги 000461820 номерли ҳисоб-китоби бўлган чек дафтарчаси, муҳри, штампи ва бошқа ҳужжатлари

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

«МОЛОДОСТЬ» КООПЕРАТИВИ.

Тошкент областининг Коммунистик районн аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳузуридаги «Оригинал» кооперативининг 785775 номерли йўқолган ЧЕК ДАФТАРИ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Коммунистик районн аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳузуридаги «Оригинал» кооперативи.

КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА

«Аргумент» иқтисодий кооперативи

Қорхона ва ташкилотлардан бухгалтерлик ҳисоб-китоби ва ҳисоботларнинг илғор усулларини жорий этиш, ҳисоб-китоблардаги қолоқликни тугатиш, бухгалтерлик ҳисоб-китоблари ва баланс тузиш бўйича методологик ва амалий ёрдам кўрсатишга доир ишларни бажариш юзасидан буюртмалар қабул қилади, шунингдек, корхоналар, ташкилотларни хўжалик юритишнинг янги иқтисодий шароитларига ўтказиш лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш (тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш, ижара пудрати, ҳисоб-китобнинг чек системаси қўлланилган хўжалик ички ҳисоб-китоби) юзасидан

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ

Мазкур ишлар шартнома нархларда бажарилади. Таклифлар билан қуйидаги адресга мурожаат қилинг: 700070, Тошкент шаҳри, Ш. Руставели кўчаси, 30. Телефонлар: 55-62-80, 78-27-90.

«АРГУМЕНТ» КООПЕРАТИВИ.

КОРХОНАЛАР, КООПЕРАТИВЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ВА АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА!

Машина керакми?

«ТАШГОРТРАНСЭКСПЕДИЦИЯ»ГА МУРОЖААТ ҚИЛИНГ!

Автомашина зарур бўлиб қоладиган ҳоллар жуда кўп. Мебель ва қурилиш материалларини ташиш, дала ҳовлига буюмларни элтиш, шаҳар ташқарисига саёҳат қилиш, тантанали никоҳ сайри ва ҳоказолар шулар жумласидандир.

«Ташгортрансэкспедиция» корхонаси нақд пулга енгил ва юк автомобилларини (бортли ва юкни ўзи туширадиган машиналарни, мебель ташийдиган машиналарни) ажратади. ГАЗ—24 «ВОЛГА», ГАЗ—13 «ЧАЙКА», ЕрАЗ—762, УАЗ—452, ГАЗ—52, ПАЗ—672 машиналари (3 тоннагача қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ёки 5—7 йўловчини ташийдиган машиналар) шулар жумласидан.

Прейскурант бўйича автомашиналардан фойдаланиш ҳақи:

«ВОЛГА» — 5 сўм, «ЧАЙКА» — 8 сўм — ҳар соатига;

ЮК АВТОМОБИЛЛАРИ — ҳар километр йўлга 30 тийин, ҳар соат бекор туришига — 3 сўм.

АВТОМАШИНАЛАРГА БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИГАН ПУНКТЛАРНИНГ АДРЕСИ:

«ПАЗ—672» (қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ташиш учун) — Аэродромная кўчаси, 5, телефон 96-19-32, шунингдек Қўйлиқ бозоридаги қабул пункти;

ЕНГИЛ АВТОМАШИНАЛАРГА (тўй тантаналарига хизмат кўрсатиш учун), шаҳар ташқарисига саёҳат қилинадиган **АВТОБУСЛАРГА** — Ўзбекистон 50 йиллиги проспекти, 35 (4-транспорт агентлиги), телефон 41-80-27) шу ернинг ўзида видеога ва суратга олиш учун буюртмаларни расмийлаштириш мумкин;

ЮК АВТОМОБИЛЛАРИГА — Широкая кўчаси, 6, телефонлар: 34-63-39, 34-63-40;

ЮК АВТОМОБИЛЛАРИГА — Лисунов кўчаси, 4-квартал, Авиасозлар савдо маркази, телефон: 96-56-30.

Уй анжомларини, мебелларни, қурилиш материалларини ташиш, дала ҳовлига юк етказиб бериш учун **АВТОМОБИЛЛАРГА** — Халқлар дўстлиги кўчаси, 4 (3-транспорт агентлиги), телефонлар: 77-82-01, 77-82-06;

ЮК АВТОМОБИЛЛАРИГА — Т. Шевченко кўчаси, 64, телефон: 55-81-09;

Чилонзор, 13-квартал, 1 «а» уй, телефон: 75-59-31;

Ленинград кўчаси, 15 уй.

Аэродромная кўчасидаги 5-уйда жойлашган қабул пунктида, шунингдек, хусусий автомобиль эгаларининг буюртмаси бўйича машиналарнинг майда ремонти, бўяш, салонига линолеум ётқизиш, ўриндиқларига ғилоф тикиш ишлари бажарилади. Телефонини эслатамиз: 98-19-32.

Ҳурматли Тошкент шаҳри аҳолиси ва меҳмонлари!

«ТАШГОРТРАНСЭКСПЕДИЦИЯ» ХИЗМАТИНГИЗГА ҲАМИША ТАЙЁР!

«Ташгортрансэкспедиция»нинг бош корхонаси.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

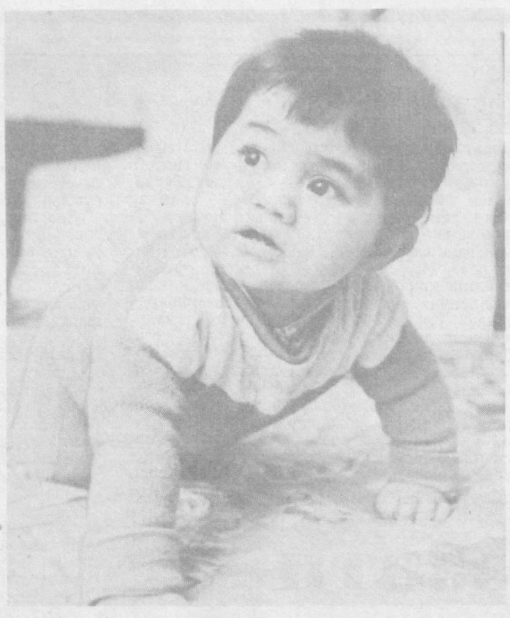

ТУР ЎҒЛОНИМ, ОЁҚҚА ТУРГИЛ

Тур ўғлоним, оёққа тургил
Кўзларингни уфққа қада.

Келажагинг йўлларинг узун,
Йўл юради ҳаётда одам.

Илк оёққа турдингу бугун.
Юрмоқликни қилдинг ихтиёр.
Тур ўғлоним, қани, тур озод,
Кўзларингда ёшми порлайди.

Сени кутар курашли ҳаёт,
Катта йўллар, қара, чорлайди.

Ўша йўллар аслида умр
Сенга ҳамроҳ то сўнгги нафас.
Кўзларингни тарк этмасин нур,
Катта йўлда адашмасанг бас.

Т. Каримов лавҳасурати.

Тошкентнинг маданий ҳаёти

ТЕАТР ГАСТРОЛЛАРИ

⊙ ОЛМАОТАНИНГ бадиий ўйин театр студияси тошкентликларни бир йўла иккита премьерага таклиф қилди. Округ Офицерлар уйида Андрей Платоновнинг «Котлован» повестининг инсценировкаси ва француз драматурги Самоэль Беккетнинг «Годони кутиб» пьесаси асосида тайёрланган спектакль намойиш қилинди. Мазкур саҳна асарлари томошабинларни бор-йўғи ярим йил муқаддам ташкил топган ёш театр труппасининг ижоди билан таништирди.

— Бир неча йил аввал «Абсурд театри»нинг асосчиси Беккет пьесаларини саҳналаштириш тўғрисида фақат орзу қилиш мумкин эди, — деди театр режиссёри К. Қуримбоев. — Энди бизнинг студентликдаги орзуларимиз рўёбга чиқди. Нима учун биз айнан ана шу муаллифнинг асарини саҳналаштирдик? Чунки унинг пьесалари ҳозирги замон кишисининг кайфиятини ва дунёни қандай ҳис этаётганлигини жуда аниқ ифодалайди.

Ватанимизда яратилган драма — «Котлован» спектаклининг афишасида сарлавҳадан кейин ана шундай ёзув бор. Шу тариқа постановканинг яратувчилари Платонов прозасида очиб берилган маънавий қашшоқлик ва тубанлик мавзусига ўз муносабатларини билдирганлар. Олмаотадаги театр ва рассомлик санъати институтини битирган Айвар Тозиев чизган ва жуда катта чоқ тасвирланган декорация эса Сталин террори гирдобига тушиб қолган бутун мамлакатнинг рамзий белгисидек туюлади.

Истеъдодли труппанинг Тошкентдаги гастроллари «Союзтеатр» Бутуниттифоқ ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси Ўзбекистон ва Қозоғистон республикалари бўлимлари ўртасидаги ижодий алоқалар ривожининг якуни бўлди. Афсуски, спектаклларда томошабинлар кам бўлди — бор-йўғи бир неча ўн киши келди. Балки спектакллар дурустроқ овоза қилинмагандир, эҳтимол гастроллар учун унчалик қулай бўлмаган, студентларнинг имтиҳон топширадиган пайти ва ёзги отпускалар даврига тўғри келиб қолган вақт танлангандир?

⊙ ЎЗБЕКИСТОН пойтахтида очилган «Дунё ва экология» кўргазмаси бадиий усули ҳамда тасвирлаш услуби турлича бўлган тўрт муаллифнинг асарлари билан таништиради. «Илҳом» ёшлар клубининг кўргазма залидан бу гал ранг-тасвир усталари Г. Ашимова, Ф. Гамбарова, Д. Матевосян ва ҳайкалтарош Н. Галицкая асарлари ўрин олди.

Уларнинг ҳар бири экология муаммоларига ўз нуқтаи назари билан қарайди, лекин уларнинг ҳеч бири ташвишли фактлар ва ҳодисаларни номма-ном санаб чиқиш билан чекланмайди, асарларнинг мавзу доираси анча кенг. Ўз дастгоҳлари ва мўйқаламларини кўтариб, Орол денгизи соҳилларида ва акваториясида, хушманзара Сурхон водийсида бўлган, қадимий манзилгоҳлар зонасидан ва қўриқ ерлардан ўтган рассомлар кишиларнинг замин бойликларига нисбатан лоқайд ва масъулиятсиз муносабатларидан астойдил ташвишланмоқдалар. Улар ўз асарларида инсон билан табиат ўртасидаги муносабатларнинг мусаффо ва инсонпарвар бўлиши лозимлиги, ҳар бир кишининг ўз киндик қони тўкилган ўлка келажаги учун жавобгар эканлиги ғоясини кучли ҳис-ҳаяжон билан берадилар.

Экспозиция «Табиат ва инсон» республика тематик бадиий кўргазмасига тайёргарлик программасига мувофиқ уюштирилди, бу кўргазмани август ойида ўтказиш белгиланган.

ЎзТАГ мухбири.

Келинг, бир кулишайлик

Француз хандалари

ЯНГИЛИК

Ўн беш йил кўришмаган икки дўст учрашиб қолишди.

— Нима янгиликлар бор? — сўради бири.

— Биласанми, хотиним менга хиёнат қилди.

— Сен гапимни нотўғри тушундинг . Мен «Янгиликлар борми?» деб сўрадим.

ХОСИЯТЛИ ЭЪЛОН

Америка ёзувчиси Тед Зисонинг илк китоби «Гўзал Амазонка» магазин пештахталарида чанг босиб, туриб қолди. Шунда адиб қуйидагича эълон берди:

«Мультимиллионер «Гўзал Амазонка»даги Луизага ўхшаган қизга уйланишни истайди».

Уч кун ичида унинг китоби қўлма-қўл бўлиб кетди.

САНОҒИ ЙЎҚ

Янги куёв келиндан сўради:

— Азизим! Мендан олдин неча марта турмушга чиққансан?

Келин жим тураверди.

«Хафа бўлди-ёв», ўзича ўйлади эр. Бирор соатлардан кейин у сўради:

— Ҳалиям хафалигинг тарқамадими?

— Йўқ, мен ҳалиям саноғига етолмаяпман, — жавоб берди келин.

ТИШДАН АЙРИЛДИ

— Хотининг қўшни жувон билан ўпишаётганингни кўриб нима деди?

— Ҳоҳ ишон, хоҳ ишонма, ҳеч нарса демади. Олдинги икки тишимни эса аллақачон олдиришим керак эди.

ЁЛҒОН

— Полиция комиссари ёш агентдан сўради:

— Сиз ҳеч ҳам ёлғон аниқлагични кўрганмисиз?

— Кўрганда қандоқ! Ҳатто улардан биттасига уйланганман ҳам, — деди агент ҳозиржавоблик билан.

Русчадан
Бобомурод ТОШЕВ таржималари.

Муҳаррир Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

Реклама ва эълонлар

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

8 ВА 9 ИЮЛЬ СОАТ 16.00 ДА

«ИНЬ-ЯНЬ» БИРЛАШМАСИ

«Ташриф қоғози»

ҚУНГИЛОЧАР ШОУ-ПРОГРАММАСИНИ

намойиш этади

ПРОГРАММАДА:

«УШУ» нинг ташқи ва ички усуллари;

корейсча ТАЙКВАНДО курашининг оёқ, қўл комплекслари;

кота рақслари, каратэ-до, ўз-ўзини ҳимоя қилиш усуллари, жуфт-жуфт бўлиб амалга ошириладиган «айкидо» машқлари.

Республика Модалар театрининг чиқишлари.

Замонавий кийим-бошлар намойиши.

АУКЦИОН! АУКЦИОН! АУКЦИОН!

Олдиндан билет сотиш кассаси очиқ.
Касса соат 10 дан 20.00 гача ишлайди.

КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ ТУШИШ УЧУН БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Справкалар учун телефонлар — 44-35-91, 44-35-84.

ТЎЙЛАР МУБОРАК!

АВИАСОЗЛАР МАДАНИЯТ САРОЙИНИНГ

тўй тантаналарида маданий хизмат қилишга мослаштирилган ва замонавий репертуарга эга бўлган

«САМО» АНСАМБЛИ

БАХТ ВА ШОДЛИК ОҚШОМИНИ КЎНГИЛДАГИДЕК ЎТКАЗИШДА ХИЗМАТИНГИЗГА ТАЙЁР!

Ансамблни кассага пул тўлаш йўли билан тўйхонага таклиф қилишингиз мумкин.

Буюртмалар олдиндан ҳар куни соат 17.00 дан маданият саройининг 2-қават, 90-хонасида қабул қилинади.

Бизнинг адрес: Авиасозлар шаҳарчаси, Лисунов кўчаси, Авиасозлар маданият саройи (15, 23, 48, 72, 154, 164-автобуслар; 3, 23-трамвайларнинг «Маданият саройи» бекати. Метронинг «Чкалов» станциясигача бориладн. Телефон: 96-55-81.

ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ
ЁШЛАРНИНГ ЖАМОАТЧИЛИК ДАЪВАТИ
ИШЛАБ ЧИҚАРИШ МАРКАЗИНИНГ

«ТАБИАТ» («Природа») ЭКОЛОГИЯ-ТУРИСТИК БЎЛИМИ

Дам олиш кунлари ҳордиқ чиқаришни хоҳлаган барчани «Чимён», «Белдарсой», «Оқтош» дараси ва «Чорвоқ» сув омбори соҳилларига

ТАКЛИФ ЭТАДИ

Экология-туристик бўлим ҳордиқ чиқариш учун жойлар, туристик маршрутлар тайёрлайди.

Пулли автомобиль тўхташ жойлари ташкил этилади. Дам олишга келганларга жойнинг табиий шарт-шароитлари ҳақида малакали маслаҳатлар берилади.

«Табиат» экология-туристик бўлими (телефонлар: 30-18-25, 39-41-01) **фаол ва соғлом дам олиш ишқибозларини табиат қўйнига чорлайди.**

Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги

РЕСПУБЛИКА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1989-1990 ўқув йили учун

қабул эълон қилади

Билим юрти барча йўналишдаги озиқ-овқат, саноат товарлари бўйича юқори малакали контролёр-кассир ва сотувчилар тайёрлайди. Бу группаларга 25 ёшгача бўлган ўрта маълумотлилар кириш **имтиҳонларисиз** қабул қилинади.

Ўқиш муддати 8, 5 ой.

Ўқишга республикамиз шаҳарларида яшовчилар қабул қилинади.

Ўқиш даври меҳнат стажига киради.

БОШҚА ШАҲАРДАН КЕЛГАНЛАР ЁТОҚХОНА БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИ.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Ҳамма фанлардан аъло баҳоларга эга бўлган, битириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган ўқувчилар педсовет қарорига кўра, ўқишни битириб бўлгач Тошкент совет савдо техникумига кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш практикаси Тошкент шаҳрининг Бош универсал магазинида ва универсамларда олиб борилади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат (асли), турар жойидан справка, таржимаи ҳоли, 086/У формадаги медицина справкаси, 3х4 см. катталикдаги 6 та фотосурат, характеристика, шаҳар савдо идораси ва область савдо бошқармасининг йўлланмаси.

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАНЛАРГА ҲАР ОЙДА 32 СЎМ СТИПЕНДИЯ БЕРИЛАДИ.

Ота-онасиз ва етим қолган ўқувчиларга ҳамда Улуғ Ватан уруши I ва II группа инвалиди фарзандларига ҳар ойда 41 сўм стипендия тўланади.

Республика ҳунар-техника билим юртининг адреси: 700173, Тошкент шаҳри, А. Икромов **районн**, Бобир кўчаси, 3-уй, (13 ва 70-автобуслар билан «Чўпон-ота»; 4 ва 9-трамвайлар билан «Тез ёрдам медицина клиникаси» бекатларигача борилади. Телефонлар — **75-35-86, 75-35-92.**

ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎЛЛАШ МАРКАЗИ

ГОСКОМТРУД УзССР

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

«ТАШСТРОЙТРАНС» ТОШКЕНТ ТРАНСПОРТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ 4-АВТОТРАНСПОРТ КОРХОНАСИГА:

Прицепли ва ярим прицепли «ММЗ», «ЗИЛ», «МАЗ», «КраЗ» ва «КамАЗ» юк автомобилларида ишлаш учун Тошкент шаҳри ва Тошкент областининг Коммунистик районида доимий пропискада турувчи «В», «С», «Е» категориядаги 1, 2, 3-класс **ҳайдовчилар.** Пропискада турмайдиган кишиларга Наримонов шаҳридаги ётоқхонада пропискадан ўтишга рухсат этилади.

Меҳнатга ишбай тарзида ҳақ тўланади.

Справкалар юзасидан қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Космонавтлар проспекти, 6-уй ёки аҳолини ишга жойлаштириш Ҳамза район бўлими — М. Ҳасанова кўчаси, 10-уй.

Кино

4 ИЮЛДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «ЎЙНА, ЎЙНА» (катта зал, 18.30, 20.40); «ФРАНЦУЗ ЛЕЙТЕНАНТИНИНГ АЁЛИ» (кичик зал, 17, 19.30).

Қозоғистон — «ЎЙНА ЎЙНА» (17, 20.00); «МУДҲИШ ХАТО» (19.00).

Восток — «ЭРКАК ВА АЁЛ» (жуфт соатларда ва 21.30 да).

Фестиваль (ёзги) — «ФРАНЦУЗ ЛЕЙТЕНАНТИНИНГ АЁЛИ» (22.00).

Хива (ёзги) — «НОВОЛИПКИЛИК ҚИЗЛАР. ЖАННАТ ОЛМАЛАРИ». (22.00).

Ўзбекистон ССР 25 йиллиги —«АЙБСИЗЛИГИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИНМОҚДА» (тоқ соатларда).

Нукус — «ЎЙНА, ЎЙНА» (20.45); «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (ўзбек тилида, 18.30).

Москва — «ФРАНЦУЗ ЛЕЙТЕНАНТИНИНГ АЁЛИ» (18.30, 20.40).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ФРАНЦУЗ ЛЕЙТЕНАНТИНИНГ АЁЛИ» (17, 20.40).

Лисунов номли — «ПОЛКОВНИК РЕДЛЬ» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «МУДҲИШ ХАТО» (жуфт соатларда).

Чайка — «ЎЙНА, ЎЙНА» (21.00); «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (ўзбек тилида, 18.30).

Дружба — «МУДҲИШ ХАТО» (20.40); «ЎЙНА, ЎЙНА» (17, 18, 20.00).

5 ИЮЛДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «ЎЙНА, ЎЙНА» (катта зал, 11, 13.30, 16, 18.30, 20.40); «ФРАНЦУЗ ЛЕЙТЕНАНТИНИНГ АЁЛИ» (кичик зал, 12, 14.30, 17, 19.30).

Қозоғистон — «ЎЙНА, ЎЙНА» (12, 13, 16, 20.00); «МУДҲИШ ХАТО» (11, 15, 19.00).

Восток — «ЭРКАК ВА АЁЛ» (жуфт соатларда ва 21.30 да).

Хива (ёзги) — «НОВОЛИПКИЛИК ҚИЗЛАР. ЖАННАТ ОЛМАЛАРИ». (22.00).

Ўзбекистон ССР 25 йиллиги — «ҚУМСАШ» (11, 13.30 16, 18.30, 21.00);

Нукус — «ЎЙНА, ЎЙНА» (11, 16, 20.45); «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (ўзбек тилида, 13.30, 18.30).

Москва — «ФРАНЦУЗ ЛЕЙТЕНАНТИНИНГ АЁЛИ» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.40).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ФРАНЦУЗ ЛЕЙТЕНАНТИНИНГ АЁЛИ» (11, 14, 17, 20.00).

Лисунов номли — «ҚАЕРДАДИР, ШАҲАР ЧЕККАСИДА» (тоқ соатларда).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «МУДҲИШ ХАТО» (жуфт соатларда).

Чайка — «ЎЙНА, ЎЙНА» (11, 13.30, 21.00); «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (ўзбек тилида, 16, 18.30).

Дружба — «МУДҲИШ ХАТО» (11, 14, 15, 20.40); «ЎЙНА, ЎЙНА» (17, 18, 20.00), «МАЙСАРАНИНГ ИШИ» (ўзбек тилида, 12.00).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ ТИЛ ВА АДАБИЁТ ИНСТИТУТИ ВА ШАҲАР «БИЛИМЛАР УЙИ»

кенг жамоатчилик билан биргаликда

«ЎЗБЕКИСТОН ССР ТИЛЛАРИ ҲАҚИДА ҚОНУН» ЛОЙИҲАСИНИНГ МУҲОКАМАСИНИ

6 ИЮЛЬ СОАТ 18.00 ДА

«БИЛИМЛАР УЙИ»ДА ЎТКАЗАДИЛАР.

Тошкент шаҳар, Октябрь районидаги 115-ўрта мактаб томонидан **Маҳмудов Дилшод Тохирович** номига берилган 842567 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар, Октябрь районидаги 115-ўрта мактаб томонидан **Исломова Инобат Рашидовна** номига берилган 408672 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар, Октябрь районидаги 115-ўрта мактаб томонидан **Маҳкамов Абдулла Турғунович** номига берилган 986185 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Самарқанд область, Самарқанд районидаги 63-ўрта мактаб томонидан **Усмонов Шокир Жабборович** номига берилган Г-239157 номерли йўқолган

ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Уруш ва Меҳнат ветеранлари Республика Советн коллективи меҳнат ветерани

Ургут Акмалевич ИКРОМОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Телефонлар: қабулхона—32-53-76; бўлимлар: партия турмуши ва совет қурилиши—32-57-84; экономика ва шаҳар хўжалиги —32-54-19; ижтимоий масала — 32-53-10; хатлар ва оммавий ишлар — 33-29-70; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, 32-53-66, 32-54.15; «Ташкентская неделя» рекламалар идораси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Якшанбадан ташқари, ҳар куни чиқади.